Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Revistă a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România

Anul XIII
11 (411)
Simbătă
14 martie 1970
8 pagini — 1 leu

Sintezele literare

Prezentul unei literaturi, reperele sale artistice și sociale, pot fi mult mai bine înțelese prin sintezele critice a căror necesitate acută nu o dată a fost semnalată. Apar lăudabile culegeri de cronici și articole, dar ele reprezintă mai mult fenomenul literar surprins pe secțiuni de cărți și autori, reluînd, de fapt, fragmentarii de activități critice consumate deja de lector încă din presă. Prin ele pricepem mai degrabă portretul criticului respectiv, „drama" lui față cu desfășurarea curentă editorială a cărții beletristice. Iar confruntarea critică ține, în acest caz, mai mult de raportarea unui autor — poet, prozator, dramaturg — la universul literar al scriitorului respectiv decît la dimensiunile de ansamblu, la sensurile și perspectivele social-artistice ale literaturii contemporane.

Nu o dată s-a vorbit și se vorbește, pe drept cuvînt, de talentele critice deosebite existente în prezent, de capacitatea și diversitatea lor, după cum nu o dată s-a putut observa că nu lipsesc acestor remarcabile talente nici gustul, nici aplicația pentru sinteza critică, dovadă — ca să luăm evidențele cele mai la îndemînă — discuțiile din presă privind un an literar sau altul, retrospectivele literare de anvergură inițiate de reviste cu prilejul unor date aniversare

Critica noastră are în prezent mari resurse și posibilități și poate că lucrurile care au lipsit mai mult au fost stimulentele, cadrul științific adecvat și bine pregătit pentru acele aprofundate sinteze critice care să așeze observația pe datele substanțiale ale desfășurării istoriei literare contemporane, în multiplele ei compartimente, în problematica specifică, interioară, organică a dezvoltării fenomenului literar prezent.

Cînd vorbim de sinteze critice ne gîndim, bineînțeles, și la necesitatea unor „istorii de literatură contemporană", dar nu neapărat la ele, deși lipsa lor se face tot mai mult simțită și tot mai puțin justificată. Ne gîndim în primul rînd la acele studii asupra problemelor literare actuale, după cum ne gîndim deopotrivă la studiile de sinteză privind evoluția prozei și poeziei, direcțiile lor, la inițiativele monografice pe care bogatul tablou al literaturii actuale le poate suscita.

Cuprinderea întregului oferă șansa unei fertile detașări critice, criteriile cîștigă în substanță, ideia continuității de cultură și de valori literare poate fi verificată printr-o mult mai atentă privire asupra operelor actuale, modificînd constructiv punctele de perspectivă și de selecție chiar în discuția curentă a cronicarilor și recenzenților. Că există astfel de sinteze, că tentativele n-au lipsit, e adevărat, dar ele au fost prea singulare și dacă e de reproșat e că semnalarea lor n-a fost mai bine accentuată, nu s-au bucurat de atenția pe care o meritau. Se discută mult manualele, limitata lor privire asupra literaturii actuale, carența de metodă, sărăcia lor de principii estetice și de observații critice nuanțate, lipsa lor de distincție în sesizarea punctelor de evoluție ale perioadelor, dar aceste manuale vor cunoaște și mai departe o foarte înceată îmbunătățire, atîta timp cît sintezele critice vor întîrzia să se aplece cu sistemă, cu rigoarea lor caracteristică, asupra fenomenului literar contemporan românesc. N-am împărtăși ideia că ar exista mai multe studii de sinteză la îndemîna lectorului privind literatura străină și chiar dacă ar exista, ele sînt de felicitat, ele dau tinerețe și mobilitate unei culturi, dar am sublinia că fără sintezele critice asupra literaturii noastre contemporane sîntem lipsiți de un prețios mijloc de a ne cunoaște mai bine, cu mai mult simț istoric, dimensiunile, sensurile și perspectivele unei activități spirituale dintre cele mai importante. Diversificarea editurilor poate oferi prilejul angajării, stimulării unor studii critice de sinteză desfășurată cu sistemă și știm că printre primele inițiative ale Editurii scriitorilor a fost să solicite astfel de sinteze. E un exemplu de urmat.

LUCEAFĂRUL

CORREGGIO : Portret

„Trăim evenimente care stîrnesc comoții și emoții. Fără contemporan nu există actual. A nu face din accidental un program, a nu te academiza în ocazional, aceasta e regulă artistică".

G. CĂLINESCU vorbind studenților

g.călinescu

...portretizat de el însuși

„...A vorbi eu despre mine este greu. Un scriitor nu ia cunoștință despre sine decît prin reacția contemporanilor și a posterității, precum n-am ști cum arătăm la față dacă nu ne-am privi în oglindă. Și încă imaginea cu oglinda este insuficientă pentru că judecata asupra figurii noastre o dăm tot noi. Iar noi sîntem foarte parțiali cu noi înșine. Dar în fine, unii scriitori stîrnind la contemporani reacții violente și contradictorii trebuie să stea mult timp în fața oglinzii pînă ce aburul se usucă și figura apare mai clară. Afară de asta, el nu-și va vedea niciodată chipul său în viitorul care-l depășește presupunînd că nu se va destrăma ca un nor. Așadar a vorbi despre felul cum am ajuns la „izbînzile grele", este, pentru o conștiință adîncă, o problemă gravă. „Izbînzile" înseși dacă le luăm cu sensul de „succese" pot fi înșelătoare. Ar trebui deci esteticește să definim ce înseamnă în artă „izbîndă", ceea ce ne-ar duce prea departe. Nu am nici o idee, nici infatuat bună nici demoralizant rea despre mine, ci doar o prezumție autorizată de contemporani că pot lua parte la competiția artistică... Calitatea fundamentală a artistului socotesc a fi „ingenuitatea", capacitatea de a rămîne mereu uimit de univers și a-l redescoperi mereu altfel. Măiestria constă în a nu distruge sau stînjeni această ingenuitate, într-o foarte studiată simplitate".

4 noiembrie 1962

G Călinescu

Impostură

Ca adolescent — eram foarte „trist",
Un veșnic himerist,
Pășind sigilat de destin
Ca un posibil nou Lamartine,
Contemplînd ale soarelui funeralii
Cu profil de medalii.
Eram numai piele și os
Și mă credeam (cu mîndrie !) tuberculos.
Simulînd pași obosiți și stîngaci
Mă plimbam în parcuri printre copaci,
Răsfoind teatral cîte o carte
Ca să fiu observat de departe
Sau priveam lumea noros și indirect
Ca Melancolia lui Dürer Albrecht.
Și toate erau numai impostură
Căci clocoteam de bucurie și ură,
Convins că într-un lustru
Voi deveni ilustru
Și lumea o să mă desfete
Și-o să fiu remarcat de fete.

Acum sînt dimpotrivă afabil,
Rezervat, însă sociabil.
Deși port o togă, solemnă hlamidă,
Am totuși ținuta timidă
Și cînd vine spre mine de tineri un stol numeros
Mă ridic în picioare sfios
Și gonindu-mi iute secreta visare
Răspund fără poze la fiecare.
Azi am gravitatea celui care-a biruit
Dar la suflet sînt îndoit,
Pierzînd vilvătaia focoasei călduri,
Se-ngrămădesc în mine păduri.
Pe vremuri, încrezut,
„Gîndeam" spre a fi văzut,
Dar acum cînd spiritul mi-e de probleme fecund
Mă rușinez și m-ascund.
Și cînd fete șoptind mă-ntîmpină ades cu
„Asta este Călinescu"
Cercetez locul, emisferic,
Să văd cui s-a dat acest nume generic,
Căci eheu, eheu,
Nu mai am vanități de Eu.
La Pontul Euxin am fost să pun întrebări,
S-aud tumulte de mări
Și ca Ovid de pe mal
Să contemplu spumă și val.
Ferindu-mă de ipochimeni
Am așteptat ca-n preajmă să nu fie nimeni
Și-atunci abia mi-am pus capul în palme
Spre-a apei deavalme
Noros și indirect
Ca Melancolia lui Dürer Albrecht.

Cîntecul întîrziat

Cîntecul meu a stat dospit pe sub pămînt
Încît acum se-aprinde scoțînd văpăi în vînt

Sau se repede-n slavă, un puț artezian
Scoțînd imense jerbe de joc aerian.

Aburul înghețat pe geam în eventaliu
A prins contur fantastic și s-a făcut vitraliu.

Abia am scos cîndva suspinul unei plîngeri,
Acum îmi vine svonul unui concert de îngeri.

Sînt ca un lac pacific, neturburat sub lună,
În care zace-o flotă zdrelită de furtună.

Plasa zvîrlită odată pe țărmuri tinerești
O trag acum umflată de-o zbatere de pești.

Plăpînd arbust atuncea cu mici flori efemere
Sînt azi copac robust încovoiat de mere.

Rupte în bucățele hîrtiile de ieri
Au încolțit în juru-mi păduri de palmieri.

Un must subtire, clar, de mult în urmă cern
Acum e gros și negru ca vinul de Falern.

Poemul scris cu aur pe o foiță ușoară,
Îmbălsămat de timp, miroase a scorțișoară.

G Călinescu

Prezența și durata artistului

În G. Călinescu se cumpăneau într-un mod puțin obișnuit însușiri deosebite, chiar extreme unele față de altele, și totuși îmbinate datorită unei minți nemaipomenit de agere. O lacomă curiozitate intelectuală și un talent capabil să cultive genuri literare diferite. Vocația de-a vedea lucrurile, viața, oamenii, cu adîncime istorică și totodată cu o raportare la actualitate. Cu o mare pricepere de cercetare, Călinescu disprețuia documentul sterp, cules și clasat numai pentru satisfacția documentării. El avea pasiunea cunoașterii, îi plăcea jocul subtil și fecund al ideilor și numai în vederea acestora își aduna informațiile, care erau întotdeauna sigure pînă în cele mai adînci amănunte. Călinescu era capabil de strictă cugetare științifică dar tot atît de capabil de gîndire poetică, descoperind contraste sau stabilind corelații surprinzătoare, plauzibile însă întotdeauna datorită marii sale îndemînări în argumentare, folosindu-se pentru aceasta de înlănțuirile gîndirii abstracte și de acelea ale gîndirii metaforice. Imensa sa capacitate de lectură l-a făcut să cuprindă vaste întinderi de istorie literară, studiind în original mai multe literaturi, și nu pe sărite, ci sistematic, de la origini pînă în prezent, citind în întregime sumedenie de scriitori de toate mărimile, pentru ca, pe urmă, să stabilească trepte ale calității și să emită judecăți de valoare, pornind întotdeauna de la izvoare, nu de la informații de-a doua mînă. Portretist care unea spontaneitatea cu iscusința, el scotea la iveală detaliile caracteristice pentru însemnătatea întregului, dar fără exagerarea care duce la hiperbolă sau la caricatură, într-un stil în care se întîlnesc în aceeași măsură expresia lapidară și imaginea ce uimește dînd sentimentul frumuseții. Și într-adevăr, fiorul surprizei plăcute întîmpină pe cititor la fiecare pagină a lui Călinescu, fie din Istoria literaturii române, fie din romanele lui, fie din cronicile, monografiile și foiletoanele sale. Precizia informației și siguranța erudiției Călinescu le punea întotdeauna în slujba imaginației sale de istoric poet. Acestea toate îi statornicesc prezența în durata culturii românești.

Al. PHILIPPIDE

CRONICA LITERARĂ

avant-premieră editorială

LUCIAN BLAGA

Versuri

Colecția „Cele mai frumoase poezii". Editura „Albatros".

ION MINULESCU

Versuri

Colecția „Cele mai frumoase poezii". Editura Albatros.

AUREL CHIRESCU

Finister 2

Versuri. Editura „Mihail Eminescu".

MARIN MAVRU

Echivalențe

Nuvele și schițe. Editura „Mihail Eminescu".

MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE RESTITUIE. RUGĂM COLABORATORII SA NE TRIMITA LUCRARILE DACTILOGRAFIATE.

ion bănuță

PANORAMA SĂRUTULUI

Panorama sărutului apărută la sfîrșitul anului trecut la Editura pentru Literatură, prefațată de acad. Perpessicius, cuprinde o selecție din întreaga activitate poetică de pînă acum a lui Ion Bănuță, începînd cu *Cetatea tăcerii* (1946) și terminînd cu *Panorama templului meu. Olimpul diavolului* (1968). Antologia de față inversează însă ordinea cronologică a elaborării și tipăririi celor opt volume incluse aici, selectiv, ea deschizîndu-se cu ultimele trei cărți apărute *(Lacrima diavolului. Olimpul diavolului, Panorama efemeridelor* și, respectiv, *Panorama templului meu)* încheindu-se cu o *addenda* din primele cinci *(Cetatea tăcerii, Izvoare, La hotarul dintre lumi, Am rechemat iubirea* și *Scrisoare către anul 2000).* Interesul artistic se concentrează, hotărît, spre cea dintîi secțiune a cărții, deci spre ultima parte a activității poetice a lui Ion Bănuță, fără a neglija, evident, începuturile sale dar care au un caracter mai curînd biografic și documentar.

Poezia lui Ion Bănuță s-ar putea defini, împotriva numelui de mesaj sintetic la care aspiră (panorama — vedere, privire integrală, totală) ca o secțiune analitică în lume, atît la nivelul stratului lingvistic, de o remarcabilă bogăție și varietate, cît și la acela care îl transcende, adică în sugestia sa de iluminare fragmentară a totului. Atitudinea predilectă a poetului este aceea a situării eului său în raport cu altceva sau altcineva, delimitîndu-și astfel sfera de radiație a stărilor cu o anumită consecvență, indiferent dacă starea respectivă poate oscila de la miniatură la imaginea hiperbolică, gigantică a lucrurilor. Autorul se bucură între cuvintele sale cu o naivitate de copil, iar pozele diabolice nu creează nici pe departe impresia unui contestatar al ordinii predestinate, ci a unei mobilități permanente în receptarea curenților, liniilor de forță care-i traversează psihologia neliniștită și explozivă. Metamorfozele poetului, călătoriile sale în alte ființe și lucruri, continua devenire a textului ce se impune cu puterea evidenței și la nivelul pur lexical, au ca finalitate întoarcerea la ceea ce a fost inițial autorul, dar acest egotism aparent nu este în fond decît o generoasă dăruire de sine, el implică vocația înaltă a iubirii efemerului cu aceeași energie de care ai avea nevoie pentru iubirea lucrurilor eterne. Urmîndu-l pe Arghezi în pasiunea neobișnuită pentru asociațiile, potrivirile cuvîntului și atingînd un grad de virtuozitate în versificare cu totul ieșit din comun, Ion Bănuță se deosebește de neîntrecutul maestru prin finalitatea optimistă a demersului artistic, prin absența ticului zădărniciei ecleziaste, dominant la autorul *Florilor de mucigai.* În *Panorama sărutului,* deși sentimentul apartenenței la o natură în continuă prefacere de sine prin iubire se constituie ca o trăsătură definitorie, generală a poemelor, acestea au o existență de cele mai multe ori autonomă, răsfrîngînd prin aditiune un peisaj caleidoscopic cu precise tentațiuni de edificare morală.

Farmecul asociațiilor imprevizibile din poezia lui Ion Bănuță, deși, după cum spuneam, ele nu ocolesc zona etică a existenței, zonă materializată aici în versuri gnomice, constă însă în lipsa lor de ostentație, în caracterul lor de emisie naturală, nesofisticată. Poetul se plimbă printre cuvintele sale ca un satyr plin de bunăvoință și surîzătoare tiranie, o atmosferă de *natura naturans* în forme benigne se insinuează la fiecare pas. În viziunea poetului, demonii, care au o frecvență remarcabilă în toată cartea, par niște făpturi curate, pline de candoare și de o cruzime nevinovată : „De sînt un om, Eu unor demoni mă deschid, / și ei se-nfruntă-n mine surd, candid, / și mă-nsoțesc pe drum rîzînd amar, / suindu-mi lacrima în calendar (...) Se luptă demonii, mor clipele-nvechite, / și rup din trupu-mi scara de ispite, / s-o spînzure de steaua înălțimii, / în patima veciei lor să fie primii. // Sînt demonii din mine o candoare, / ca spaima-n ochi de lupi și căprioare" *(Ars poetica).* El este rezonatorul unei suferințe generale, dar nu una opresivă, întunecată, ci capabilă să aducă eliberarea spirituală : „Mi-e dat să sufăr pentru ierbi, / și pentru greierii săraci, / și pentru păsări și copaci, / și pentru spaima dintre șerpi. // Mi-e dat să sufăr pentru vînt, / și pentru omul călător, / și pentru fulger, pentru nor, / și pentru spaima din cuvînt". *(Mi-e dat)* Imaginarea scenelor și pretextelor narative, dedublările în înger și demon cu opțiunea foarte netă pentru cea din urmă condiție, aduc un coeficient de vitalitate a textului care nu poate fi ignorată fără a pierde o trăsătură importantă a poeziei lui Ion Bănuță. Iubirea, de asemenea, în formele ei pătimașe, de percepție elementară a lumii, constituie un alt reper și o forță dinamică permanentă în *Panorama sărutului.* Absența dragostei determină o pietrificare, o stagnare totală a lumii : „Nici-o iubire-n poarta / de aur nu mai bate. / Și păsările verii / aduc singurătate. // De piatră e saleîmul / și uită de răcoare, / durerea naște piatră — / se stinge-n vînt o floare. // E piatră în grădină, / tot piatră-n tindă,-n casă, / de piatră visul, patul / și mersul de mătasă. // Subt umbre lungi în noapte / iubirea stă-n neunde ; mă năpădește piatra, / și nimeni nu răspunde." *(De piatră).* În schimb peisajul se animă, întinerește instantaneu în prezența iubirii. „Mai văd femeia pădurii albastre, / cu păr de ferigă și vînt, / cu trupul trecător de zburătoare, / cu ființa toată de harfă și vînt. / Prin pădure umblă satiri, / pîndește în umbră un faun, / așteaptă-n margini de iubiri, / s-o pună domniță în scaun. // Ea știe dorul lui milenar — / îi lasă-n frunze vechiul sărut, / el rîde, de plînge pădurea, / cînd sărută pustiul știut" *(Speranță).* Dragostea proiectată în spațiile largi, dar nu monotone, de obicei sălbatice, în păduri, cîmpuri accidentate și străbătute de rîuri, cu o floră și o faună jubilantă ori melancolică, dar oricum vitală, creează o densitate a textului din care nu lipsește parfumul, sunetul, culoarea : „De ierburi plină și de dor, / prin apele de vechi argint, / în geana timpului suind, / o văd sub lună călător. // De grîu repovestită-n vînt, / e o liană de iviri / din fire de arnici subțiri, / pierdută-n neștiut descînt. // De broaște și de papuri reci / se teme Afrodita-n zări, / se strînge-n sine, în chemări, / cînd greieri scîrțîe-n poteci. // De ierburi plină și de dor, / de ape vii, de cărăbuși, / deschide-n vară mii de uși / pe drumul beat de urma lor" *(În vară).* Poetul nu este un demon bătrîn, sceptic și gata să distrugă totul într-o rece indiferență, ci unul tînăr, mirîndu-se necontenit de propria lui căutare. Însăși plecarea din viață și-o ipostaziază lin, deși nu idilic, o împăcare venită din înțelepciunea folclorică, mereu proaspătă și vie ca un joc de copii, amintind, în acest sens, cu poezia *Ciudat,* argheziana *De-a v-ați ascunselea.*

Descîntecul folcloric, magia, evocarea spiritelor din lucruri și ființe stranii își pun pecetea lor pe cele mai multe din poeziile lui Ion Bănuță, constituindu-se într-o dominantă stilistică. Imaginile contrastante, asociațiile absurde cărora poetul le acordă cea mai înaltă șansă în *panoramele* sale, nu creează o tensiune crispantă, primejdioasă pentru confortul psihic al lectorului, ci se armonizează ca o conversație intimă între vechii greci și zeii coborîți din Olimp, zei umanizați de o viziune profund antropocentrică despre lume. Chiar blasfemia, luarea în deșert a numelui lui Dumnezeu, pare un joc infantil, o provocare gratuită, anticipîndu-se efectul purificator, de revenire la condiția unei sălbăticiuni integre. Apropierea între sacru și profan, realizată în structura aparent antinomică a poetului, generează o nouă credință, aceea a laicului, unde îngerii înșiși par niște copii cam leneși imitîndu-și stăpînul atotputernic *(Panorama îngerilor).* Similitudinea poetului cu copilul, în sensul gratuității funciare a ambelor condiții, se exprimă cu suficientă vigoare, de pildă, în piesa alegorică *Panorama speculantului cinstit,* unde poetul dă totul fără să ceară și să primească nimic în schimb.

Dansul printre cuvinte, înclinația puternică spre asociațiile suprarealiste, fac din Ion Bănuță un dionisiac care clipește șăgalnic din ochi, fericit de dragostea lui senzuală, dar nu mai puțin inocentă în mijlocul unei naturi participînd complice la jubilația delirantă, muzicală a poetului : „Dansați pe frunzele de laur / pe întunericul de aur / pe soarele din dimineți / pe crinii albi, nebuni, băieți / pe vechi asini, pe cai bălțați / pe dor, pe ochii deochiați / dansați pe spaimele din mine / pe rătăciri și pe suspine / pe gesturile mari, perfide / pe cimitire, pe silfide / pe, vai, statuia nimănuia / pe aleluia, aleluia / dansați pe casele din cer / dansați pe patima de fier / pe trup de jar, pe ochiul mort / pe umbra ce-a zburat din cort / dansați pe viermii dinspre vad / pe ierbi, pe urme de nomad / dansați pe groapa ce se cască / pe vînt, pe pajiștea cerească / pe lauri de-așteptări, de chin / pe cupele de-amor și vin / dansați pe farfurii, pe mese / și pe beteală de mirese / pe trandafiri, pe liliac, pe spumă / pe huma ce ucide humă / dansați pe flamura mirării / pe roz, pe negrul disperării / și pe albastrul verde-al mării... // Nu moare nimeni, nimeni nu se naște / numai dorința de-a cunoaște". *(Panorama dansului).*

OCTAVIAN ANGHELUȚĂ : Frunze de toamnă

grigore arbore

CENUȘA

Poezia lui Grigore Arbore vrea, și uneori realizează această aspirație, să creeze un spațiu hieratic al memoriei semnificative, cu o intonație de slujbă aproape funerară, oricum solemnă și melancolică, de sărbătorire a unor evenimente grave, fundamentale. Poetul se retrage într-un ținut al amintirii în care devenirea încetează sau nu mai este decît abia perceptibilă, unde nu se mai poate dori nimic, unde nu se mai poate spera decît pierderea și mai irevocabilă sub vălul de ceață al timpului cu gesturi de umbre stilizate : „Să te retragi în blinda nostalgie, / să numeri anii scurși, să te închizi / cîte puțin în scoarța lor, să chemi / tot alte-închipuiri să străjuiască / turnul înnegurat, să mai cobori / din cînd în cînd pe scara în spirală / temîndu-te, să crezi / că ești îmbrățișat de-o mînă nevăzută, / să nu mai poți dori nimic, să speri / în prăbușirea clipei peste vălul / tremurător ce-abia se mai arată / în sîngeria zi, prin gene / să aștepți să se strecoare iar / imaginile verzi din fericita / țară ce-o părăsim. // Duse culori. Peștii scheletici / umblă pe mal după furtună / fluierînd prin bronhii melodii de recunoaștere. / Binecuvîntat fie locul înalt unde cerul / sugrumă paserile, binecuvîntat fie locul în care / din nou o umbră mă acoperă !" *(Binecuvîntat).*

Spațiul hibernal al memoriei unde vagi siluete, umbre evanescente abia se ating provocînd șocurile imponderabile ale unor baloane incolore plutind în depărtări incerte se realizează dintr-o epurare continuă a cuvintelor de mișcarea în concretul aspru, accidental, prin îmbătrînirea lor bruscă datorită reducerii vieții lor la condițiile unui ritm de seră. Un aer de resemnare, de renunțare melancolică la orice gest tranșant, definitoriu în planul existenței la timpul prezent, proiectează mereu impresiile în trecut, rechemîndule apoi într-o nouă stare, încetinită, sterilizată.

Iubirea — căci ea ar genera cele mai multe dintre poeziile cărții lui Grigore Arbore, *Cenușa* — tremură fantomatic — *semper incertus amor* — într-un peisaj înzăpezit sub ninsori îndepărtate, mai curînd o dispariție decît o prezență ; elegiile unor lumini care și-au pierdut cromatismul dar nu și semnificațiile inițiale (în rare cazuri), un cîine negru între zăpezile veșnice rechemînd prin contrast vitalitatea pierdută a timpului îmbătrînit : „Îmbătrînește iar, se stinge anul / și-un ciclu nou începe pe pămînt / doar mut același cîine negru stă de strajă la fereastră / asemenea lui Cerber preaîntunecatul / Iarna azvîrle în noi cu lănci mari de ramuri / feeric înghețate sub crusta de zăpadă, / un bulgăre de ierburi rostogolit de urlătorul crivăț / bate adeseori în geam și ne trezim înspăimîntați / imaginîndu-ne ținuturi verzi / din zodia sudului, acolo unde poate / destinul altora, legat de noi cu fir necunoscut / își împlinește soarta prin ghețurile veșnice. / Mereu este tîrziu aici / și toate trec de-a latul zilei monoton / încît nici timp n-aveam măcar / să mai privim cum șuieră ianuarie / pe cîmpul pustiit de țipetele mierlelor. / Doar părul tău sălbatic mai inundă / împrejmuirea mea de aer și se face / o linişte de alt tărîm / în aria de singurătate / unde ne aparținem. Se-apleacă / nouros ianuarie strigînd / prin botul unui cîine negru — / strajă pierdută undeva, pe care n-o zărim / căci anul a îmbătrînit în noi și duse-s / pe clătinări de vînt imaginile sale" *(Imaginînd ținuturi).*

Melancolia și diafanizarea spațiilor, a volumelor și culorilor pînă la o stare preagonică, dar în absența durerii ca semn al unei vitalități încă puternice, împing pînă la urmă poezia lui Grigore Arbore din *Cenușa* într-un fel de transă a vidului, o euforie a neantului halucinînd cu sine fără nici un reper cu lumea pe care a pierdut-o. Dacă proiectarea permanentă a stărilor sufletești într-un trecut de cețuri iernatice poate creea o obsesie, o dominantă estetică particulară, ireductibilă, nu este mai puțin adevărat că ea poate genera o monotonie capabilă să distrugă obsesia, prin supralicitarea în gol a acesteia, iluzia de constantă în autenticitate dînd-o, aici, melodia, ritmul de oficiere liturgică. Repetarea abuzivă a ritmului fără modificări în planul conținutului vizionar, fără schimbarea unghiului de percepție și reprezentare a trecutului stagnat într-un hieratism de fum și ceață nordică, face ca pînă și iubirea la timpul prezent să se decoloreze ca într-o perspectivă a memoriei de unde abia mai trimite cîteva palide raze. Imaginile cu ritmul hieratic al construcției lor nu se detașează cu mai multă hotărîre și forță așa după cum ne-am aștepta, ci intersectîndu-se printr-o inexactă succesiune, se autodizolvă pînă la transparența vîntului. Călătoria iubitei din trecut prin subterana memoriei nu e vulnerantă, nu întîmpină rezistența sîngeroasă a materiei, încît demersul tragic pare a fi înlocuit doar cu numele său. Deși versurile sînt la fel de cantabile, de frumos caligrafiate, impresia de repetiție nu ne părăsește : „Încet aud cum rîul se dezgheață / un zumzet monoton lăsînd în maluri, / un chip tăcut, o trecătoare umbră. / Apoi e iar pustiu platoul lin de piatră / spre care timpul îți abate / stafia dulce, înflorind-o. // De ai vorbi puțin, suflarea ta / ar face stînca dură să rotească / un verde tandru și legănător / pierdut sub ploi și liniște. // De sub zăpezi sortite neclintirii / tu însă strigi mereu, pe veci retrasă / sub orbitorul lumilor acoperiș./ Te-ndepărtezi mereu pe sub pămînt. / Doar părul îți mai flutură pe vînt / venind din alt tărîm și-ncet / pe pieptul său în noapte scufundat / un Phoenix limpede se lasă" *(Epistola V).*

Intonarea perpetuă a unui marș funerar și ultarea acestuia în grija zăpezii, a ninsorilor care nu pot vorbi decît despre propria lor condiție, face ca poetul să scape controlul discursului său, încît acesta se transformă într-un decor, o slujbă de înmormîntare, dar de la care a fugit mortul. Verbele la imperfect, dizolvarea acută a imaginilor întăresc și mai mult această impresie, a caligrafiei hieratice vane, căci poetul care își închide ochiul înafară, către prezentul imediat, nu se poate salva decît deschizîndu-l înlăuntru, cum spune Eminescu. Purificarea exagerată a lexicului, încercarea de a-și construi un stil nobil, un ritm nobil, eșuează, și o anumită parte a poeziilor din *Cenușa* nu mai poate fi receptată în individualitatea sa, căci senzația de vid construit în deliberare, dar fără conștiința efectelor, este copleșitoare. Cea mai clară demonstrație în sensul inadecvării stilistice a lui Grigore Arbore la anumite forme o constituie poezia în metru antic *Imn,* în care tonul solemn al spunerii nu închide în sine nici o spunere, nici un rudiment de idee poetică, de sugestie pentru indicarea altor valori.

Peregrin într-un spațiu iernatic, tărîm al dezolării albe, unde timpul își încetinește goana, abia pulsînd, poetul încearcă să-și adecveze în acest cadru o lume himerică, fără conturări precise, și am văzut că în unele cazuri efortul său are o finalitate artistică notabilă, mai ales acolo unde concretul nu este izgonit de la geneză, el participînd neașteptat de proaspăt ca în această liniștită poveste : „La promontoriu sălbatic, înfipt adînc / în marea-mpotmolită / într-un tîrziu ajunserăm. Corăbii înnegrite / cu prora despicată am zărit / prin limpedea amiază în străfunduri, bogății / ne mai ajunse în barbara țară / a ciocîrliilor. // Printre alei de sfincși am rătăcit apoi, / prin terme prăbușite, prin piețe / cu soclurile goale, printre case / de liniști erodate. Dintr-un impluvium / am salvat o viperă îmbătrînită, moartea / ne-a găzduit o clipă lîngă sarcofagul / acelui semizeu uitat. // Pe-un roșu cîmp de alge veștejite / cu fața spre lividul soare ne-am întins / acoperiți pînă la piept de velatura vasului / în radă părăsit. / Roiuri de-albine căutînd polenul / ne-au adormit pe buze — nimic n-a tulburat / răgazul. Delfinul amuțit din larg / ne-a mai chemat odată. Sub sacrele coloane — ne-am dus spre înserat" *(Spre inserat).*

Dan LAURENȚIU

avant-premieră editorială

G. CĂLINESCU

Opera lui Mihail Eminescu (vol. 1-2)

Editura „Minerva".

ZAHARIA STANCU

Pagini alese (vol. 1-2)

Colecția „Lyceum". Editura „Albatros".

DUMITRU MICU

Început de secol

Studii de istorie literară. Editura „Minerva".

CONSTANTIN CUZA

Inorogul nu moare

Roman. Editura „Mihail Eminescu".

SCRIITORII CARE AU CARȚI ÎN CURS DE APARIȚIE SÎNT ÎNVITAȚI SĂ ANUNȚE LA SECRETARIATUL REVISTEI NOASTRE TITLURILE RESPECTIVE, ÎNSOȚITE DE UN PORTRET FOTO, PENTRU A FI ANUNȚATE LA RUBRICA AVANTPREMIERA EDITORIALA.

IOANA BANTAŞ

Ceremonia conştiinţei

După adormirea lucrurilor
şi a faptelor sătule de necesar,
după ziuă, şi după noapte,
după plecarea oamenilor,
a mirosului lor, şi a aerului lor
şi a gîndului despre ei
mai rămîn simţurile.
Ceremonia începe cînd le chem
în faţa mea ca pe nişte cîini
şi le biciuiesc.

Ceremonia începe cu înghiţirea ţipătului
o dată, de două ori, de 100 de ori
pînă cînd sabia lui
nu-mi mai sprijină cerul gurii,
pînă rămîn
singură în cimitirul simţurilor mele.

Abia atunci vine liniştea,
abia atunci vine viaţa
abia atunci înfloreşte
cancerul divin al văzului abstract.

Lonely chamber

Prispă de lună sătulă
şi de soare lăptos prelins în căpriori,
perechi de întuneric ochii
se macină-n pereţi
ca două roţi potrivnice
rivale
şi mîinile
perechi de întrebare
se vor despreunate
cînd rotund
strălucitor şi singur
[illegible]ernicul de sînge
în[illegible]teşte veghea.

Cum să adorm
cînd nervii stau martori împrejur
şi îmi zidesc uitarea !

Un vultur

Îmi trebuia un vultur
pe care să-l hrănesc
în văzul lumii
cu destinul meu.
Şi mi-am făcut un vultur comod
dresat cînd să mănînce
şi cînd să doarmă.

Ci în zadar pun martori,
ci în zadar mă închid
în cerc de tînguire
cel viu, cel nechemat
vine în somn.
El vine pe sub pragul memoriei
Şi îmi arată
toată lumina crucii
neadevărată.

E tîrziu

De prea mult descîntec
a plesnit cenuşa
şi guşa cuvîntului s-a ros
bătrîn e focul
cu rîie pe limbi
şi mîinile nu mai rotesc
zarul a rugă
ci a blestem.

Întoarce-te iubite
nu mai veni acum
căci ochii m-au vîndut
şi te-or preface-n scrum.

Mă uit în palmă
ca într-un iarmaroc
prin care însumi trec
fără să schimb nimic.

Indelungata lipsă

Ci umblă blînd şi pur deasupra lumii
spoită cu briu negru lîngă vatră
să iasă albul pîinii mai subţire.

Te ştie miezul lemnului încins
cu cearcănul ruginei drept duhovnic
şi miezul apei purificat în iris.

Cînd treci prin vis străbunii
împing pămîntul cu nesomn în sus
ca să-ţi sărute umbletul părelnic

Şi de-o să vii flămînd din amintire
îţi vor ieşi în cale popoarele de melci
purtînd
lumea răstignită pe-o cruce de pămînt.

Mai bine

I

Ce buruieni băut-ai
cînd mă purtai neom,
cui te-nchinai în somn
şi cui m-ai blestemat !
Mai bine îmi smulgeai chipul
şi-l aruncai în foc
mai bine-mi beai suflarea
şi o-ntorceai în vis.

II

Simt ca urzeala de cînepă bătută
cu Lucifer drept soare în mijloc
şi noapte după noapte
închisă sînt în sine-mi
cu moartea fără moarte la un loc.

Vasile Pârvan

stîlpul

I. DESPRE NEPUTINŢA DE A PLÎNGE

Trist fiind îmi rămăsesem mie însumi larg. M-am gîndit să rup un fir de iarbă, să-l sărut şi să i-l trimit lui Vasile Pârvan. Dar iarba este sub zăpadă ; adică nu este. Faptul că am luat cunoştinţă de aceasta m-a coborît dar şi m-a abătut. Nu-mi mai rămîne decît să mă gîndesc, cu gînduri pline de cutremurată stimă şi să scriu cu vorbe scrise de creionul pe care-l ţin în mînă.

N-au fost oameni mulţi atît de curaţi cum este Vasile Pârvan. Şi nici oameni ştiutori ca să spună în limba ce-o vorbim ceea ce au aflat despre lume cum ştie el. Îţi vine să-l uiţi pentru că este prea mare. Îl treci cu vederea pentru că îţi acopere tot cerul inteligenţei. A !, să fi scris şi el doar vreo cărţulie uşoară de citit, bună de privit cu o singură privire ca mai apoi să te lustruieşti cu sufletul lui ; dar el niciodată n-a trăit şi nu trăieşte pentru el.

El crede în ceva cu mult mai mare. Destinul lui este un destin încadrat.

II. DESPRE NEPUTINŢA DE A VISA

Mîinile care sapă n-au timp nici măcar să le crească unghiile. Mîinile care ară, care apasă pe coarnele plugului nu au timp să se spele decît cu lumina soarelui.

Mîinile care scriu cu cerneală se socotesc curate cînd încep să se îmbrace în culoarea cernelii.

Mîinile care ţin o daltă şi un ciocan sînt curate, sînt cu atît mai curate cu cît încep să se confunde cu dalta şi ciocanul.

— N-am timp să mă spăl de cuvinte, mi-a spus !

III. DESPRE NEPUTINŢA DE A RÎDE

Nu pot să rîd cînd privesc oasele strămoşilor mei. A te bate cu zăpadă cînd ninge mi se pare o decădere spre maimuţă. Rîsul faţă de dangătul clopotului seamănă cu lacrima în faţa unui val al mării. Cînd ai o idee mai lungă decît trupul tău, nu-ţi mai aduci aminte niciodată că ai trup.

— Am făcut foarte puţin pentru ţară, mi-a zis.

Acestea mi le-a spus cînd el de multă vreme era una cu ţara.

IV. DESPRE NEPUTINŢA DE A DA ÎNDĂRAT

— Ai văzut vreodată vreun alergător în timpul alergării scărpinîndu-se după ceafă ?

— N-am văzut, i-am răspuns.

— Cum o să vezi ; alergătorul este cu totul şi cu totul altceva. El are o ţintă. Ţinta lui nu se vede. Abia cînd va ajunge la ea, abia atunci ea va fi vizibilă.

* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

— Ai văzut vreodată vreun om plîngînd scărpinîndu-se?

— Nu.

— Nu ?

— Dar vreun rîu curgînd înapoi, spre izvor ?

— Numai cînd plîngem.

V. DESPRE NEPUTINŢA DE A TRĂI DEGEABA

Mi-a spus : sînt două feluri de a privi acelaşi lucru. Unii spun : o singură dată trăiesc, o singură dată exist, trebuie să fac tot ceea ce se poate face ca să fac totul. Alţii zic : destinul meu face parte dintr-un destin mai mare care la rîndul lui face parte dintr-un destin mai mare, care la rîndul lui face parte dintr-un destin şi mai mare.

Eu nu am importanţă decît în măsura în care destinul mai mare din care fac parte are importanţă. Eu nu sînt fericit decît doar dacă destinul mai mare din care fac parte este fericit. De aceea trebuie să fac tot ce se poate din ceea ce se poate şi nu se poate.

— Dar cine sînt unii şi cine sînt alţii, l-am întrebat ? Cine gîndeşte într-un fel şi cine gîndeşte într-alt fel, l-am întrebat.

— Eu sînt unii, şi eu sînt alţii, mi-a răspuns. Eu gîndesc ca unii, şi eu gîndesc ca alţii mi-a răspuns.

VI. DESPRE NEPUTINŢA DE A IUBI PÎNĂ LA CAPĂT

— A iubi pînă la capăt înseamnă a trăi mult.

— Cum poţi să spui asta, am strigat ; tu, dumneata, dumneavoastră, ai trăit puţin. Puţin şi chinuit. Eu cred că tu, dumneata, dumneavoastră, ai iubit pînă la capăt.

— A iubi pînă la capăt nu se măsoară cu damigeana. A trăi mult nu se măsoară cu ceasul.

— Înţeleg desigur şi nu înţeleg.

— Nu putem înţelege decît ceea ce ţine de vorbire. Tot ceea ce nu ţine de vorbire facem pur şi simplu.

— Poate cineva să trăiască mult, l-am întrebat ?

În clipa aceea se trînti o uşă şi din pricina zgomotului nu am auzit răspunsul.

VII. DESPRE NEPUTINŢA DE A STABILI ISTORIA

— Sapi, l-am întrebat ?

— Sap, mi-a răspuns.

— Afli, l-am întrebat ?

— Aflu, mi-a răspuns.

— Afli ceva nou, l-am întrebat ?

— Aflu ceva vechi, mi-a răspuns.

— Cît de vechi, l-am întrebat ?

— Foarte vechi, mi-a răspuns. Atît de vechi încît nici măcar eu nu mai sînt de faţă.

VIII. DESPRE NEPUTINŢA DE A STABILI CENTRUL LUMII

— Eu, bunăoară sînt convins că luna este cea mai veche din tot sistemul nostru planetar. Ea a fost soarele. Cînd destinul ei s-a împlinit a devenit o supernavă. După aceea o stea pulsatorie, după aceea un pumn ars de materie. Ea şi-a sfîrşit viaţa, dar pentru că noi abia ne-o scurgem pe a noastră nu ne vine să credem că ea e centrul universului. Ar trebui să-l rog pe un elev de-al meu să calculeze toate mişcările stelelor, ale soarelui şi ale planetelor în funcţie de lună. Cînd Ptolemeu credea că pămîntul e centrul lumii planetele făceau zig-zaguri pe hărţi. Cînd Galileu credea că soarele e centrul lumii planetele făceau ovale pe hărţi. Ar trebui să-l rog pe un elev de-al meu să calculeze mişcările stelelor, ale soarelui şi ale planetelor în funcţie de lună. Atunci s-ar vădi ce frumoase litere scriu ele pe cer.

— Dar unde este centrul Universului.

— În Univers orice punct este centrul lui.

IX. DESPRE NEPUTINŢA DE A MÎNCA ABSTRACT

— Toată viaţa mea de fiu de ţărani, de oameni ai plugului, ai grîului şi ai porumbului, ai ploilor şi-ai secetii a fost obsedată de foame.

— Poate că la naştere măcar ai fost sătul de laptele mamei tale ? Sau poate că la nuntă te-ai înfruptat din turma doborîtă şi friptă ?

— Nu numai atunci, desigur, nu numai atunci. Numai că foamea mea nu-mi era în fundul gurii, în omuşor şi nici în pîntec. Mi-a fost tot timpul foame în creier. Imaginează-ţi că degetului tău i-ar fi foame. Cu ce l-ai putea hrăni ? Şi pe unde ? Neliniştea, singura nelinişte adevărată e să-ţi fie foame cu ceva care n-are gură, de ceva care nu e de mîncare.

X. DESPRE NEPUTINŢA DE A TRĂDA

Nu putem să trădăm pămîntul. Călcăm pe el şi totuşi nu-l cunoaştem. Dormim pe el şi întotdeauna ne curge prin urechi oferindu-se să fie pat şi stelelor. Cu dragă inimă mi-aş fi trădat mîna cu cinci degete, dar niciodată pentru mîna calului, copita. Dacă mi-aş trăda vorbirea şi limba, destinul mutului ar fi fost blînd pentru mine.

— Părăsirea este ea o trădare ?

— Despre ce fel de părăsire vorbeşti ? Ţi-ai părăsit vreodată trupul ?

— Numai în somn.

XI. DIN NOU DESPRE NEPUTINŢA DE A TRĂI DEGEABA

— Unii zic : „Data viitoare voi face ceva". Alţii zic : „A trecut atîta amar de vreme şi n-am făcut nimic". Unii nu dorm din pricina lucrurilor pe care vor să le facă, alţii nu dorm din pricina lucrurilor pe care nu le-au făcut. **Acum**, acum, acum.

— Acum ? Are vreun sens acţiunea imediată ?

— Nu ştiu dacă are vreun sens sau nu, ştiu numai că sensul este stîrnit de un prezent perpetuu şi în lucrare !

Nichita STĂNESCU

DESPRE GUSTUL ESTETIC

Cineva îmi mărturisea că-i place foarte mult Minulescu dar că nu poate să citească o strofă scrisă de Eminescu. Pînă aici nimic foarte grav ... Numai că prietenul îşi justifica preferinţele, voia să mă convingă că totul e o „chestie de gust". „Fiecare cu gustul lui..." „Gusturile nu se discută"... etc.

Există oare o înclinaţie estetică ruptă de personalitatea noastră — există oare „gustul" — ca o aptitudine particulară ? ... Poate fi detectarea frumosului o meserie ca oricare alta ? Este frumosul o şaradă care trebuie dezlegată ?

Faptul că prietenului meu îi place Minulescu şi-l oboseşte o strofă de Eminescu nu este o chestiune de gust, cum se amăgeşte el, ci de înţelegere a vieţii. Noi descoperim în fiecare operă de artă atîta viaţă cît avem în noi. Arta, în înţelesul ei grav — e comunicare, dacă în ti-

Jurnalul unui martor ocular

ne nu există nici o urmă din adîncimea lui Eminescu e firesc să nu te recunoşti în versurile lui .Arta e o relaţie, pentru a fi înţeleasă, trebuie să aibe viaţă şi creatorul dar şi cel care o descoperă. Cu viaţa pe care o avem în noi recunoaştem viaţa care există în alţii. Dacă în noi există eroare, prejudecăţi şi superficialităţi, ne vom regăsi în artişti pe măsura noastră, căci şi confuziile comunică între ele. Aşa că preferinţa pentru un artist sau altul — nu e o chestie de gust, ci o problemă de viaţă, la fel de gravă ca orice problemă de viaţă ... A greşi în aprecierea unei opere de artă e ca şi cum ai greşi în aprecierea unui om, nu există nici o diferenţă, nu există de fapt o problemă pur estetică ... Sensibilitatea artistică nu este cred, o însuşire particulară — ci o expresie a sensibilităţii în faţa vieţii. Dar adeseori sensibilitatea poate fi şi o formă a vanităţii. Mulţi oameni, făcîndu-şi o falsă părere despre ei, se chinuiesc să-l iubească pe Shakespeare sau Tolstoi, să ducă toată viaţa povara acestui supliciu. Dar nici asta nu este o problemă exclusiv estetică. Sînt oameni care îşi închipuie despre ei că au un destin excepţional, că ei sînt meniţi să caute absolutul — şi se sacrifică de bună voie acestei căutări care le este, de fapt, străină Dar, odată intraţi în joc — ei nu vor să mai dea înapoi. Au stabilit că ei caută absolutul, îl caută pînă la sfîrşitul vieţii numai din frică, din incapacitatea de a recunoaşte că ei nu doresc aşa ceva, că ei au, în realitate, planuri mult mai mediocre şi mai pămînteşti. Au devenit însă prizonierii vanităţii lor nebune, nu vor să admită că Tolstoi şi absolutul sînt străini de preocupările lor ... Ei îl citesc cu evlavie pe Shakespeare în timp ce gîndul le zboară la un roman poliţist ... Dar, decît să-l citeşti pe Shakespeare împins de vanitate, e mai bine să citeşti un roman poliţist cu plăcere şi inima uşoară...

Se vorbeşte adeseori despre „educarea frumosului". Poate că ea ar trebui cu adevărat realizată, dar mi se pare o îndeletnicire foarte dificilă ... Nu cred că poate fi înţeleasă frumuseţea artei fără să fie înţeleasă frumuseţea vieţii, că poate să existe o educaţie exclusiv estetică . Nu cred că frumosul poate fi însuşit prin lecţii despre frumos, prin explicaţii şi argumente ... Înţelegerea frumosului nu poate fi reconstituirea „pe viu" a unor argumente dintr-o conferinţă Descoperirea frumosului trebuie să fie o experienţă directă, fără nici un intermediar ... Dacă ţi se arată frumosul cu degetul nu înseamnă că l-ai şi gustat, important e să-l recunoşti tu. Cînd un ghid explica unor oameni, cutare tablou e o capodoperă — nu înseamnă că turiştii au şi înţeles despre ce e vorba, ei au înmagazinat în memorie capodopera, fără s-o priceapă.

Multe din admiraţiile estetice sînt născute din spirit de imitaţie ; ele sînt mai curînd moştenite, important e ca fiecare om să-şi dea seama singur de valoarea lui Tolstoi, nu să-i admită valoarea fiindcă aşa i s-a spus, sau aşa a fost sfătuit. O pedagogie estetică rudimentară poate să impună valori, dar nu poate ajuta ca aceste valori să fie iubite şi înţelese ca nişte descoperiri personale.

Ştiu — din experienţa mea directă — că înţelegerea artei nu este o problemă care se poate realiza treptat, puţin cîte puţin. Înţelegerea estetică, în aceeaşi măsură ca şi înţelegerea vieţii, nu poate să fie, cred eu, decît spontană. Mai mult decît atîta, sînt convins că numai „prima impresie" e cea autentică ... „Prima impresie" — ca şi iubirea la prima vedere, nu înseamnă neapărat superficialitate. Înseamnă că noi am fost într-o stare pură, liberi de idei preconcepute.

Un om în care există viaţă nu va avea nevoie de nici o educaţie estetică, nu va avea nevoie să asculte prelegeri şi conferinţe pe această temă. Cu viaţa care există în el îi va fi uşor să înţeleagă viaţa care există în Bach sau Gogol.

Teodor MAZILU

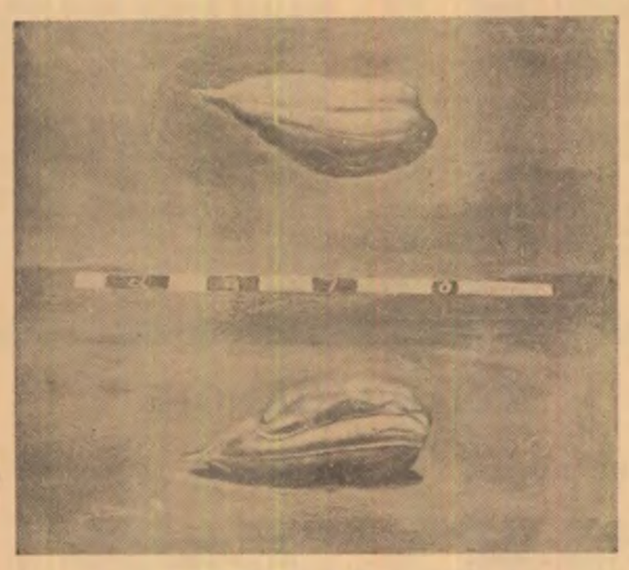

DAN NEGOESCU : Dublă ipostază

DAN NEGOESCU : Castanele

GEORGE ALBOIU

Marea eroare

În mijlocul Imperiului de Piatră
el singur a zidit un turn
şi-n orice miez de noapte se aude
din vîrful turnului strigînd :
Nu pot să mai cobor la voi
sînt prea uşor mă soarbe cerul
şi e atît de negru cînd îl vezi
de-aproape...
Noi toţi am alergat înspăimîntaţi
pe străzile tulburi.
O groapă ascuţită
respira în miezul oraşului
Unde e turnul, unde e turnul ?
O, prietene în acest oraş
în care ceaţa-şi plîmbă orbii
el invers turnul şi-a clădit
şi de undeva din pămînt
nu mai poate urca, nu mai poate
urca.

Zborul numai al meu

Mulţimile moarte călări
pe oasele cailor vii
mă aleargă pe neagra cîmpie
din seara cînd am îndrăznit
ochii mei să-i ridic
privind fără ruşine
în ochii morţii
Pe munte am urcat
mulţimea mută
se căţăra în urma păcătosului.
O, iată-mă în vîrf
şi bucuros pot să cobor
pe partea cealaltă a muntelui
să mă ascund în altă lume.
Dar urcă şi de acolo spre mine
umbrele implacabile
ale celor ce mă alungă
din seara cînd am îndrăznit
cu ochii mei impuri să văd
goliciunea morţii.
Vai mie, unde să mai urc ?
şi fericitul de mine, fugarul
vrînd să mă sui mai departe de vîrf
m-am pomenit zburînd.
N-aş ţi cunoscut niciodată
zborul pe cer deasupra pămîntului
dacă fără sfîrşit ar fi fost
singuraticul munte.

Să construim corăbii

Toţi fugiţi de prăpastie
dar seara ajungeţi acolo
de unde în zori aţi plecat.

Poate că aici a fost o mare
care a secat şi a rămas
în locul ei această groapă oarbă.
Doar eu mai stau pe malul ei
singur gîndesc şi construiesc corăbii,
seară de seară, seară de seară
pînă nu mai încap pe pămînt.
Şi iată bat în ţărmul prăpastiei
ţîţîitoarele valuri chemîndu-le :
Noi sîntem umbre de corăbii
noi sîntem aşchiile toate
ce am sărit din voi, făcem o mare
pe care veţi aluneca.

Numai de muntele

Eram la marginea unei mări fără
margini
pe cer în loc de soare strălucea
destinul
şi vai de creştetul capului meu.
De pe un vîrf de munte priveam două
armate
repezindu-se una spre alta
dar între ele era muntele
de pe care priveam.
Dîrz se ciocneau de munte
cele două armate
trupuri cădeau izbindu-se de piatră
şi cu cît se înmulţeau amurgurile
aceluia ce ziua strălucea
mai puţini erau luptătorii
şi mai subţire muntele era.
Eu am să cad curînd de-aici
şi nu voi mai vedea nimic
dar cum se vor mai bate oare
cele două armate
cu ce şi cu cine
dacă sînt învinse
numai de muntele de pe care
trebuiesc privite ?

Laokoon fericit

Era în noaptea nimănui amurgul
stăruind pe cer părea să fie
al zilei de pe urmă.
Cu spaimă mi-am adus aminte :
e ziua destrămării mele însă
din cercuri şerpii negrii izvorăsc
se-ncolăcesc pe trupul meu
urcă pe gît
muşchii din piept gata să curgă
unul mi-i strînge în odgoane reci.
Aşa de bine sînt păzit de ei
o şuviţă de carne
n-ar izbuti să fugă de pe mine.
Nepăsător voi merge prin oraş
încins cu şerpi.
Cînd trec pe străzi în întuneric sună
solzii acestor lanţuri.
Azvîrliţi-mă de pe cea mai înaltă
clădire din oraş
şi întreg voi rămîne
în orice zi a destrămării voastre
de şerpii mei păzit şi-mbrăţişat.

Nu era a lui

Prea dulcele meu trup
iubesc tot ce-i al tău
de-aceea nu pot să-ţi urăsc nici
moartea.
Între pămînt şi cer
întunericul stă la pîndă
mai credincios decît cîinele
ştiu că este al tău
de aceea nu pot să urăsc întunericul.
Ferească-mă destinul
să mă trezesc într-o noapte
privind la tine
prea dulcele meu trup
şi să văd
că nimic nu-i al tău
nici patul pe care te culci
nici femeia de alături
nici mirosul de fiară din întuneric
şi să aflu că n-am ce iubi
pentru că nimic nu este al tău
prea dulcele meu trup.
Atunci te trimit în pierdutele drumuri
că n-am ce iubi că n-am ce uri
şi cine-mi va spune „ţi-am văzut
trupul
mergea murmurînd asemeni templelor
lunecătoare şi era frumos
strălucea sub amurgul de ceară".
„Nu-i al meu voi răspunde
şi nici frumuseţea de sub amurgul
acela
nu era a lui".

A. I. ZĂINESCU

Ninge rotund, fără iertare

Dar poate că tot așa începe și uscatul, zic.
Spaima uscatului din tălpi stăpînă
Ninge prelung din pleoapele ce le ridic
Și le închid rotund ca peste o fîntînă.

Vama uscatului și setea de uscat
Poate că tot așa încep, fără iertare,
Pe lume cumpăna de foc ce mi s-a dat
Inchină-n vîrt cu văi amețitoare.

Și ninge prin pămînt, spălate rufe
Pe nevăzute frînghii albe cad subțiri.
Își prămenește trupul poate cineva prin tufe
De liliac ,ard ochii mei poate în delir

Sau își ucide gura cineva în vis,
Își împrumută-auzului, prea slabă,
Vederea tulbure cînd munții i-au decis
Și o prăpastie-mprejur, o groapă.

Dar poate că tot așa începe, nesfîrșit
Uscatul ca o scorbură prin care
Ni se văd, albe, tălpile ; pămîntul răgușit
De-atîta alb și ninge, rotund, fără iertare.

La orion

Cutremurate, oh, roase de sunet scoicile —
Ca niște lacrimi ce cad dintr-un amvon !
Culcate-n tărmuri sufletele, spaima poate
Sau tot ce nu ne-ngăduim — speranța
Vederii de la orion.

Dar unde sînt colinele, cine le-a dat
Foc și unde e norul numit naștere, cînd ?
Oh, orion, orion, stea a plecărilor, svon
De tărînă cer trupurile și se acoperă
Cu cîte un pumn de rouă, arzînd.

Ci rămîne-vor ochii, ce tacem cu ei,
Ai mării, iubito, ca niște piloni ?
După scrumul albastru-al pleoapelor drumul
Duce pînă la un foc tainic, pînă
Le neîntoarcere, la orion.

Îndreptățirea piscurilor

Pacea și spaima celui regăsit, cel singurul
Uitat de sine, ars ca pe un rug alb spre gloria
Atîtor văi, mereu netemătoare pierderi,
La nașterea zăpezii — cînd presimt

Și-ndreptățirea piscurilor, o, atît de rare,
Strălucitoare-ncît mi se dărîmă-n ochi
Vîrf după vîrf ca schelele unor prea albe
Stele, desprejmuindu-mă de tot !...

...Spre gloria atîtor văi mereu o rază
Care să-mi țină trează parte de vină și rod.

Mincinoșii

Vezi gura adevărului plină de pietre,
Zdrențărosul acela de ce aleargă pe stinci,
Dece cîinele rob care-l vede
Nu-i vindecă urma și rănile-adînci ?

Curg veșmintele reci de pe el, se-ntășoară
La gîtul cîinelui rob ca pe-un mosor ;
Zdrențărosul acela care de-aseară
Fuge și îi vor asfinți tălpile-n zori.

Dar să auzi, o, să auzi mincinoșii mîine !
Vor zice că-n straie de aur, un prinț,
Și-ntrutotul și totul de aur, un cîine,
Li s-au arătat lor păzindu-i de suferinți.

Dar, domnule judecător

Dar, domnule judecător,
La autopsia copacilor, iarna,
S-au mai găsit și cîteva uși,
Cîteva tocuri de geam, o intrare
Secretă la multe din jertfele
Sacre-ale noastre : în mijlocul
Cărărilor lumii, de pildă,
Pustiul de-a asculta privighetori.

S-au mai găsit și cîteva grinzi,
Cîteva cozi de topor, o roată.
Copilul și-a luat însă cercul lui
Spaima lui — cu care și-a încins
Trupul — și se plimbă printre jivine
Vine o mare îndoială și un mare dor :
In mijlocul cărărilor lumii de pildă,
Pustiul de-a asculta privighetori.

Elegie

Cineva-n turnuri bate toaca de vecernie
Cad frunze, draga mea, și ne uităm în sus.
Ciopleşte ghionoaia-n lemn, auzi ;
Rod carii lemnul răgușit, supus,
Prin aer cald un rumeguș ce a curs
Și bate, tare bate toaca de vecernie.

Cineva-n turnuri bate toaca de vecernie.
Cad frunze, draga mea, și ne uităm în jos.
Se desvelesc stinițe-n coapse de lemn stors
Topoare cu tăiș de lacrimă, trumos,
Securi cu netedă prăsea de os
Și bate, tare bate toaca de vecernie.

Cineva bate-n turnuri toaca de vecernie.
Cad frunze, draga mea, și ne uităm la noi
Și ne uităm la soare, fierăstraie moi
Ne rup în scînduri, parcă, pe amîndoi.
La subsioară cuie ni se bat apoi
Și bate, tare bate toaca de vecernie.

Cineva-n turnuri bate toaca de vecernie.
Cad frunze, draga mea, ne ducem parcă
Pînă la marginile lumii cu o barcă.
Se uită arborii la noi ca printr-un cearcăn,
Treziți de golu-n trunchi care-i încearcă,
Și bate, tare bate toaca de vecernie.

Cineva-n turnuri bate toaca de vecernie.

ALEXANDRU IVASIUC

orologiile

Capitolul VIII

Pe cerul foarte înalt, de vară, se desenau coamele roase ale dealurilor. Margareta le vedea și avea o impresie de mare vechime, așa cum nu o observase niciodată în legătură cu lucruri care nu sînt ale omului. I se păreau că sînt niște clădiri foarte vechi, devenite ruine, locuite odinioară, făcute de cineva cîndva și apoi lăsate pradă timpului. Era una dintre observațiile ei noi, ca atîtea altele, văzute într-o clipită, ca și cum s-ar deschide și s-ar închide rapid un fel de diafragmă de aparat fotografic. Impresiile erau atît de rapide și de lipsite de adevărată constanță încît nici măcar nu le împărtășea, rămîneau închise în ea, purtînd încă semnul unei mari mirări. Stările acestea de spirit însă aveau marele avantaj că o fixau, oricît de trecătoare ar fi fost, în noua ei stare, o obișnuiau cu adevărat cu un nou mod de viață, fără nici o legătură cu situația ei anterioară, cu tot ce o făcea să fie și să apară ceea ce este. De aceea nu simțea nici frică și nici remușcare, de nici un fel.

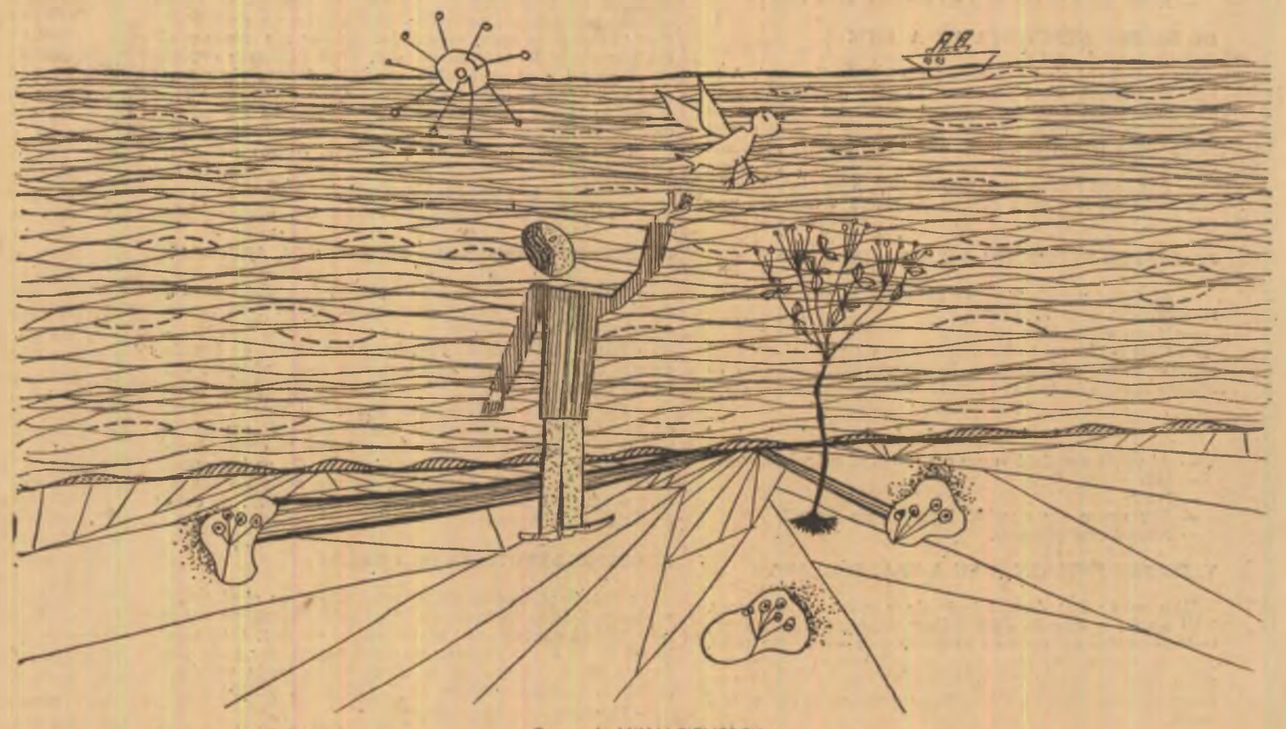

Desen de MIHAI PIENESCU

Pentru că ea rupsese toate punțile. A doua zi după vizita lui Liviu Dunca se întîlnise cu el și, de cum îl văzu, nu i se păruse un necunoscut. Își rupsese o rezervă și intrase într-adevăr într-o altă fază a existenței sale, cu alte legi și alte reguli, ca o lume nouă, dominată de prezența acestui bărbat străin, care îi devenise atît de apropiat. Îi lipsea sentimentul că i se întîmplă ceva cu totul nou și cu grave consecințe.

De la prima întîlnire îi păru schimbată lui Liviu Dunca. Avea un aer ușor șăgalnic, o lucire ironică în ochi și o siguranță de sine cu totul străină circumstanțelor. Aceiași ochi deschiși și strălucitori, însă fără distanță și fără rezervă, ci prietenoși, îmbietori și veseli, cu adevărat ca la o întîlnire cu un prieten vechi. Într-un fel noua ei înfățișare, atît de modificată, îl inhibă pe Liviu Dunca și mai mult decît vechea rezervă sau surprindere, îl șocă și-i impuse aproape o distanță. „Curios, se gîndi el, foarte curios, și se aplecă să-i sărute mîna întinsă, o mînă albă dar denotînd o extraordinară energie, cu degete puternice, cu unghii bine formate, ușor bombate ca niște migdale fine, dar cu miezul dur și puternic. Aplecîndu-se îi simți mirosul, un miros foarte personal și el, de femeie îngrijită, o unduire de parfum, dar care nu arăta moliciune, ci o largă și viguroasă deschidere a porilor, o ardere puternică și plină de energie, o prospețime primăvărateică. Din acea clipă sentimentele lui vagi și ciudate, neprecizate, încărcate de căutare și de amintiri dintr-o altă existență, au prins trup și s-au încărcat de prezent. Atingerea mîinii aceleia, cu formă atît de bine definită, cu degete osoase și dure și cu pielea moale însă elastică îl electriză, fu învăluit de mirosul și de întreaga ei prezență, plină și triumfătoare. Se încordă ca un arc de oțel de dorință și plăcere, întreaga sa configurație interioară, dominată de vagi aleanuri, se schimbă ca sub izbitura unui val cald de viață. Se gîndi „sînt încă tînăr" și fu invadat de o adevărată bucurie. O privi și izbucniră amîndoi în rîs, rîsul ei era înalt și extrem de vesel, însă Liviu Dunca nu-l mai suprapuse peste nici o amintire din trecut, ferestrele luminate din copilărie nu reapărură ca o umbră a unei existențe paralele. Era un rîs de acum, a femeii din fața lui, care îl interesa foarte mult, îi plăcu imens dintr-odată, fără rezerve.

„Mă bucur c-ai venit. Mi-era frică să nu vii", spuse el, și simți că spune un adevăr devenit evident doar acum. Pentru că nu-i fusese frică de absența ei, ci era doar înciudat de comportamentul său neobișnuit din ajun, încurcat de această nouă și neașteptată relație. Se gîndise chiar „am să cad într-o banală idilă provincială, cu un anumit parfum, din cauză că ea e fiica primei femei care mi-a plăcut confuz și chinuitor în adolescență, o idilă fără finalitate, drapată în melancolie, ca toate idilele provinciale. Străinul încărcat de toate posibilitățile unei alte experiențe și femeia plictisită de o viață monotonă și aproape larvară, care cunoaște pe toată lumea și nimeni nu-i poate servi nici cea mai mică variație și neprevăzut. O încercare de a ieși dintr-un cerc prea definitiv format, aproape osificat. Dorință de evadare, melancolie și plictiseală, și apoi o nouă recădere în banal, cîștigînd ea, femeia, doar o amintire tulbure și puțin penibilă, un secret ușor rușinos și inutil".

Era aproape hotărît să nu vină la această întîlnire. Ajuns acasă, încă în prada unei ascunse agitații și neliniști, îl întrebase pe Andrei cine este doamna Vinea. Bătrînul se legăna leneș într-un balansoar foarte vechi, cu o gaură în paiul împletit, balansoar de care-și aducea aminte, pe vremuri fusese învelit într-o catifea mov, cu broderii geometrice, colorate și acum rămăsese dezvelit, ca un schelet, iar groapa din șezut era astupată de o pernă decolorată, fostă de catifea, care lui Liviu Dunca îi amintea ceva, o altă așezare și o altă stare. Andrei se opri și își înălță sprincenele, în mirare :

„Doamna Vinea? mă întrebi. Ei, dragul meu, e nevasta celui mai notabil dintre notabili, directorul general al combinatului, una, ca să zic așa, dintre personalități, dacă nu e cumva chiar „personalitatea locului". Important bărbat, inginer de altfel, om serios și se spune bine pregătit și energic".

— Bine, știu, dar ce știi despre ea ?

— Despre ea, dragul meu, știu, ca toată lumea, că este fata chirurgului Ilea, care a fost pe vremuri directorul spitalului și a mai rămas o bună bucată de timp, și după.... Altceva nimic, de fapt n-o cunosc și nici n-am de unde a o cunoaște. Doar nu-ți închipui că ne vizităm !

Andrei își întoarse spre el fața, și Liviu Dunca îi citi în priviri un fel de încăpățînată răutate, sau dispreț, în orice caz ceva potrivnic și absolut hotărît. Apoi adăugă : Dar ce-ți veni să mă întrebi de ei ?

— Pentru că astăzi le-am, i-am făcut o vizită.

Andrei sări de pe scaun.

— O vizită domnului Vinea ? Azi i-ai făcut o vizită ? Tu ? Ce-ai căutat acolo ?

— Nu lui, ci ei. I-am dat telefon și am spus că vreau s-o văd, și m-a primit.

— I-ai dat un telefon ? Și te-a primit ? De unde pînă unde ?

— Da, am cunoscut-o pe vremuri pe mama ei, doamna Ilea, și mi-am amintit de ea văzînd-o din întîmplare pe stradă.

— Ai cunoscut-o pe nefericita aceea. Mă rog, și te-ai dus s-o vezi pe fiica ei ? Cum ai cunoscut-o?

Andrei nu-și ieșea din mirare, iar Liviu Dunca nu știa ce să-i explice. Oricum raporturile lor nu invitau la confesiune și totul era prea nelămurit ca să albă ce să confeseze cu adevărat. Discuția îi dovedea doar ciudățenia reacției lui de dimineață, și atît, iar mirarea, aproape consternarea lui Andrei îi păreau în mare măsură justificate. Pînă în punctul în care Andrei se îndreptă și, ridicînd un deget în sus, îi spuse solemn :

— Nu poți avea nici o legătură cu acești oameni, de treabă sau nu, cum or fi. Sînt o altă lume, cu totul altă lume. Și nici nu e bine. Ascultă, adăugă după o pauză scurtă. Știu, sînt oameni care-i caută, care vor să fie împreună cu ei, să se bucure de faptul că-i cunosc și că se știe că sînt apropiați de ei. Eu nu fac parte dintre aceia, și nici nu voi face vreodată parte. Și nici nu cred că tu ai putea...

Apoi Andrei, cu o mișcare bruscă, se așeză pe balansoar, dar nu-l mai mișcă relaxat, ci rămase încremenit pe el ca pe un tron, cu bustul drept, cu capul dat pe spate și cu privirea rigid îndreptată înainte. Poate din cauza imobilității balansoarului construit să se miște tăcerea avea o calitate specială. Liviu Dunca auzi clar ticăitul pendulei, al unuia dintre ceasuri care-i răspundea, observă pentru prima dată cît de multe erau, pe consolă, pe dulap, pe masă, pe noptieră și marea pendulă bătrînească, cu limba galbenă de aramă și contragreutățile masive, atîrnînd inegale. Camera părea o chilie de orologier din alte timpuri, un fel de călugăr al măsurătorii mecanice a scurgerii vremii, gălbejindu-se și uscîndu-se încet în această pasiune de a prinde vremea în număr, neschimbat în obsesia lui de o viață. Aici stătea ciudățenia, din vechea lor casă, a bunicilor lui, nu se salvaseră decît ceasurile, toate ceasurile, unele sub clopote rotunde de sticlă, altele montate cu cadranul lor uzat pe porțelanuri de Saxa, vechiul ceas din salon, și-l aducea aminte, fiecare marcînd un alt timp. Camera lui Andrei părea teribil de bătrînă tocmai din această cauză. Mobilele dispăruseră, familia nu mai ocupa toate camerele, lucrurile se uzaseră, numai ceasurile fuseseră salvate toate și de unde mai înainte stăteau răspîndite și păreau utile, acum erau monstruoase în înghesuiala lor într-o singură încăpere, aproape ceas lîngă ceas și orologiu vechi lîngă orologiu vechi, atingîndu-se și contrazicîndu-se cu închisă și încăpățînată furie. În liniștea provocată de atitudinea înghețată a lui Andrei se auzea ticăitul lor asincron, tocmai al celor ce trebuiau după o rigidă măsură mecanică să bată în același timp. O bătaie se suprapunea pe o altă bătaie, alta ocupa intervalul dintre ele, era o imensă dezordine a măsurării timpului. Liviu simți aproape nevoia să-și astupe urechile cu mîinile, să țipe și să facă orice fel de zgomot, ticăiturile acelea îl iritau pînă la furie, impunîndu-i o reacție violentă.Sunetele umpleau camera și presau pereții prea apropiați și coșcoviți, nevăruiți de decenii, toată mizeria și praful și îmbîcseala cea veche fuseseră concentrate aici și se împungeau unele cu altele, scheletul mohorît al unei lumi își scotea coastele la iveală. Andrei închisese ochii, nemișcat în balansoar, cu capul rigid îndreptat, trăsăturile lui subțiri și gălbejite se spălaseră de orice culoare, își scoteau la iveală numai crețurile și dîrele timpului. În încremenirea lui părea că ascultă, ticăitul tuturor ceasornicelor sale inutile. Liviu Dunca ieși în grabă din cameră și trînti cu putere ușa, străbătu micul hol și ajunse afară cu respirația tăiată, ca și cum ar fi fugit cu adevărat. În fața terasei, o femeie cu părul strîns într-o basma spăla rufe și tocmai cînd se oprise el să privească în jur, cu o mișcare energică, răsturnă copaia de lemn și vărsă apa care se prelinse peste pietrele curții, șerpuind cenușie și cu murdari clăbuci de săpun peste pietrele curții. Printre pietre, pretutindeni, creșteau buruieni, mai ales romanița ce dăduse în floare, o floare meschină, rotundă și de un galben vulgar. Ierburile făceau ca pietrele de rîu cu care fusese pavată demult curtea să iasă ca niște spinări cenușii de reptilă și apa murdară se strecura printre ele, Liviu Dunca o privea fascinat, cu adevărat fascinat, clăbucii cenușii și unduirea ei slinoasă. Iarba barbară și murdară absorbi o parte din apă, ce rămase din ea se lăți stătut într-o mică groapă, la vreo doi pași, între bolovani dezgoliți și cenușii.

Femeia își ridică fața roșie și transpirată spre el, apoi izbucni cu o voce subțire, înaltă și metalică :

— A, domnu' nepot, îmi pare bi[illegible]u sînt doamna Cădere, soția domnului ad[illegible] Cădere, care locuiește aici în față, în odăile din față. Am auzit că ați venit.

Soția domnului advocat Cădere rîse apoi, foarte satisfăcută, poate să dovedească plăcerea de a-l întîlni, poate fără rost și se apropie de el, ștergîndu-și mîinile cu un șorț slinos. Rapid fu lîngă el și adăugă, între gîlgîiturile rîsului prea subțire : Domnu' Dunca, nu-i așa, domnu' Dunca ? și-i întinse mîna încă umedă, cu pielea încrețită la buricele degetelor. Poziția mîinii indica dorința doamnei advocat Cădere de a-i fi sărutată, așa, încă umedă, roșie și aburindă aproape. Dunca se înclină adînc și extrem de ceremonios și mîna doamnei se pierdu din nou în șorțul murdar. Liviu Dunca recunoscu imediat tipul acesta, zelos de coconie, vulgar și agresiv și fraza următoare, de scuză, a doamnei, îl confirmă.

— Știți, trebuie să pun mîna și eu, să fac totul, și spălatul rufelor, că cu servitoarele din ziua de astăzi...

Doamna advocat Cădere îi vorbea complice, respingea ziua de astăzi în numele unei zile de ieri fanteziste, regreta că nu are slugi ca „doamnă advocat", uitînd că n-ar fi fost probabil doamnă advocat însă, cine știe, s-ar fi descurcat ea oricum. Lui Liviu Dunca îi aminti de o doctoriță tînără, pe care o întîlnise cu cîțiva ani înainte, care-și luase „femeie de servici" o fată tînără, aproape un copil, de la țară, probabil înapoiată mintal, pe care o mustrulula cu o nespusă asprime și o obliga să spună „săru' mîna", tot la a doua propozițiune. „E gata masa, săru' mîna" ; mulțumesc bine, săru' mîna — și acest tur de umilință făcea parte din „educație".

Doctorița era ambițioasă și veleitară, avea nostalgii după fosta burghezie, dar visa să se căsătorească cu un director din comerțul exterior, care să călătorească des prin străinătate și să se întoarcă încărcat cu bunuri și bunătăți.

Rămase mut în fața doamnei advocat, Liviu Dunca era invadat de o mare amărăciune, ceasornicele și ornicele din camera lui Andrei îi răsunau încă în minte, iar curtea murdară și plină de zoaie i se dezvăluia în lumina crudă a zilei, o paragină în care se mișca doamna advocat Cădere, agresivă și pretențioasă. „De ce nu m-am dus la mare, se întrebă, aproape strigă interior, ce caut eu aici".

Imaginea doamnei Vinea, în camera ei cu jaluzelele trase, ideea că trăiește sub semnul oglinzii, detașată de rest, îi dispăru din minte, sau nu-i rămase decît ca un regret, încă o bizarerie de-a lui.

Și totuși, atunci cînd spuse că se bucură că Margareta Vinea venise la întîlnire, își dădu seama că nu minte, deși în plan real a vrut să nu vină, a amînat ceasul hotărîrii și a venit greu, aproape în ciuda lui, cu un sentiment puternic de ridicol. Pe strada mărginită de platani, lată, cu pavaj lucitor, care ducea spre rîu, i-a observat mai întîi silueta elegantă, strînsă tot într-un taior de vară, subțire. astăzi de altă culoare, măslinie, care-i punea și mai bine în evidență subțirimea și eleganța, albeața pielii și ochii deschiși. Apoi, de la primele cuvinte, totul a intrat în firesc și nimic n-a fost ridicol. Nu mințea, pentru că ar fi fost o nenorocire să nu fi venit la întîlnire femeia aceasta tînără, frumoasă și puternică, atît de naturală și de sigură pe gesturile sale.

Margareta îi răspunse : „Cum era să nu vin ! Desigur că am venit", și rîse din nou, simplu și sănătos, pe deplin firesc. Tot așa de simplu îl luă de braț și porniră spre grădina rîului, pe care o cunoștea atît de bine, de-a lungul străzii umbrite de platanii uriași, prin care lumina se filtra pierzîndu-și agresivitatea de vară. Pe strada aceasta largă alergase de mult cu bicicleta și-și aminti de imaginea sa, în pantaloni scurți, cu coapse rotunde, pline, de puber, exuberant, și aproape și de fîșîitul roților de cauciuc pe pavaj, de ghidonul încălzit pe care-l lăsa din cînd în cînd și alerga cu o mînă fluturînd în aerul cald al verii, mai închis sub platani. De strălucirea văratecă a pavajului, tigrat de umbre, de cămașa lui subțire, cu mîneci scurte, strălucitor de albă și curată.

Dintr-odată strada aceea se populă de umbre vii, exuberant de vii, în casa aceea puțin ridicolă, cu turnulet și acoperiș roșu, locuia un arhitect care avea o fată cu ochii foarte negrii, pe care o chema Livia, ce-i plăcuse lui demult, atunci, adolescentin, și se apucă

ION DRĂGĂNOIU

A spune nu

A nu cârti, lăsându-i timp speranței
să se închege într-o altă lamă
de sabie, ce uzurpând tăcerea,
pătrunde-n miezul ei și o destramă.
A spune nu când vorba se încheagă
alături lumii păsărilor moarte,
a spune nu și a-ntreba de rostul
aducerii în noi a lui departe.
A nu sări de zare prea aproape,
lăsând un loc atât de gol încât
să se audă sfâșiind lumina
voința de a spune doar atât.

Orbita

Lui Emil Botta

Lumea trebuia să doarmă.
Sub culoarea netulburată de timp trebuia o orbită.
Cineva așteaptă aproape singur cu cerul rămas.

Amintiți-vă zilnic :
din toate, privirea tăcută e pentru moarte,
aripile pentru anotimpuri în zbor.
Să strige nu-i nimeni aici.
Cu tăceri ne umplem mâinile un timp,
privirea cu aripi,
aripile cu anotimpuri moarte
până când sensurile se întrepătrund,
până când aurește un nimb.
și capul se apleacă într-o parte.

Dionie

Sunt ochiul tău, ești ochiul meu
și cine poate să despartă
doi ochi privindu-se-ntratât
o, contopire, o, durată.

Sunt ochiul stâng, ești ochiul drept
de te închizi scăzută lume
abia se vede și aștept
chemări cu jumătăți de nume.

Ești ochiul drept, sunt ochiul stâng
alți ochi nu sânt, nu pot să fie
eu lunecând în spre adânc
același povârniș te mbie.

Ești ochiul meu, sunt ochiul tău
o, contopire, o, durată,
aceeași până într atât
încât vom fi un orb deodată.

Nu lumea sonoră

Și-apoi a crede visul mâinii drepte
ce fericire pentru sfiete ar fi,
dacă n oglindă pot să mai aștepte
aceleași voluptăți și atară-i zi ?
E floarea lunii otilită, iată.
Sunt glasul soarelui comun.
Restul îmi scapă, nu se arată
închise în spațiul nebun
nici întrebările pot nici alte cuvinte,
numai regina scurtă
singurul grâu în care
au adormit consoanele,
nu lumea sonoră
și astfel timpul, golul...
Oprește-te !

uitate

să-i povestească despre ea Margaretei și cum odată, nu departe de aici, se aruncase direct de pe bicicletă în apă, cînd o văzuse pe dig, așa cum era, cu cămașa pe el, și apa fusese mai udă ca oricînd prin cămașa lipită de corp. Margareta rîse și el îi privi profilul fin și apoi ochii i se scoborîră și-i observă genunchii, dar mai întîi brațele acoperite cu un puf ușor, blond, și la sfîrșit picioarele în sandale ușoare, cu unghiile mici și bine rotunjite. Margareta rîdea vesel și el o cuprindea cu privirea și se gîndi clar : „O iubesc, m-am îndrăgostit de fata asta", dar nu-i spuse nimic, ci doar îi strînse ușor brațul și-l simți cald și rotund, și-și repetă „o iubesc" și totul era foarte simplu și firesc. Liviu Dunca se umplu de bucurie și imaginile din acea vreme nu se suprapuneau peste ce i se întîmpla lui acum, ci deveneau doar mai vii, cu mult mai vii, ca și figura fetei aceleia, Livia, cu ochii foarte negri, de care povestea. Se întrerupse o clipă, pierdut în senzația prezentului, însă Margareta îi ceru : „Și, și, cum a fost ?" și el continuă și-i povesti nu numai despre acea fată, dar și despre alți oameni de pe strada pe care treceau, care înviau cu toată puterea în mintea lui, stînd sub semnul bucuriei extrem de simple care creștea. Întîmplările evocate erau mărunte, dar pline de semnificație și el era convins că o interesau pe femeia aceasta tînără, de lîngă el, și nu se înșela. „Aici, în această casă, arăta el, stătea pe vremuri un domn bătrîn despre care se spunea că n-a mai văzut soarele de foarte mulți ani, pentru că stătea toată noaptea cu o lunetă pe acoperișul casei, o lunetă de fabricație proprie, și se îndoia grav de constatările astronomiei moderne, de la Kepler încoace. Își lăsase barbă și plete și în nopțile de vară liceenii întîrziau ca să-l vadă urcîndu-se pe acoperișul plat, anume construit, al casei sale. Orașul acesta a fost plin de oameni ciudați și de fete și băieți care se amuzau pe socoteala lor". Margareta se amuza și ea, și cînd au ajuns după puțină vreme la rîu și s-au urcat pe pod, a fost rîndul ei, privind în jos spre apa rapidă și verzuie, din cauza arborilor și a dealului adormit în soarele de amiază, prezent ca niciodată, acolo, la doi pași, dincolo, împădurit pînă în vîrf cu arbori mari, stejari și fagi mari, să-și spună: „M-am îndrăgostit, m-am îndrăgostit cu adevărat", și să tacă, pentru că nu avea rost să vorbească, nu era nimic de comunicat, totul era evident, comunicat și împărtășit.

În acea primă zi și în zilele imediat următoare totul a fost foarte simplu și firesc, n-au trebuit să se apropie încetul cu încetul, n-a fost nevoie măcar de nici una dintre tacticile naive, foarte cunoscute și imediat recunoscute, și de reflexele pe care le folosesc aproape totdeauna bărbații și femeile, indiferent de vîrstă, în asemenea circumstanțe. Și n-a existat nici o legătură între felul cum se comportau acum și prima lor întîlnire, telefonul acela neobișnuit și discursul lui Liviu Dunca, agitîndu-se prin camera ei de acasă și amintirea celeilalte femei, a mamei Margaretei, care într-o zi a pecat. Margareta se purta de o desăvîrșită simplitate și acest lucru își punea amprenta pe relația lor, firesc și simplitate pe care nu-l au decît două categorii de femei, țărăncile și cucoanele adevărate, adevăratele doamne, noțiune imprecisă și neținînd pe deplin de clasă si de creștere. Aceste două categorii au un firesc foarte deosebit, însă naturalețea lor derivă din faptul că în reacțiile lor nu se interpune nici un model prost asimilat, care să falsifice totul, să se insinueze în raporturile lor firești. Liviu Dunca povesti mai mult decît îi era în obicei despre o mulțime de lucruri ce deveneau foarte vii și amuzante acum pentru ei și doar o singură dată, în primele zile, întîlnirea lor a fost reactualizată brusc de către Margareta, care l-a întrebat : „Spune-mi, mai spune-mi încă o dată cum stau sub semnul oglinzii ? Știi, din cauza asta cred că m-am îndrăgostit de tine. Parcă m-am descoperit pentru prima dată".

Liviu Dunca rîse și-i răspunse că nu mai știa nici el ce înțelesese atunci prin semnul oglinzii.

„Mi s-a părut mie atunci așa, te vedeam distantă și detașată, ca o imagine reflectată. Poate nu ești asa. Ești doar o fată bună, o fată foarte bună".

Margareta acceptase negarea descoperirii care o fascinase atunci. Nici nu știa cum fusese, asupra ei se operase o mare transformare care o închidea într-o mare și firească bucurie.

Seara, după foarte lungi plimbări, în timpul cărora nu se ferea de nimeni, se întorceau acasă și ea observă doar în treacăt că bărbatul ei nu se mai culca în dormitor sau lipsea mult de acasă, atît doar cît să se bucure că n-o tulbură nimeni în momentele de singurătate ce prelungeau de fapt evenimentele fără însemnătate dar pline de semnificație ale zilei. Atmosfera din locuința ei, camerele întunecate din cauza jaluzelelor mereu coborîte, mobilele greoaie, capetele de cai ce împodobeau pereții cu fostele ei obsesii, își pierduseră realitatea, ca și vechile ei relații și raporturi ce păreau acum simple accidente. Era veselă și copilăroasă, ca și cum n-ar fi înțeles, și nu înțelegea într-adevăr implicațiile situației ei. Liviu Dunca, mențiînd poate o nevăzută balanță, deși cucerit și incapabil să se gîndească la altceva, devenise mai grav pe măsură ce ea devenea mai exuberantă. Nici el nu judeca situația, nu stabilea raporturi și nu se gîndea la consecințe, izolați, în momentele în care erau împreună, nu făceau nici cele mai elementare planuri. Însă la el, bucuria și plăcerea căpătaseră o altă tonalitate, erau minate undeva de teamă, o frică nemărturisită și dureroasă.

Într-o asemenea stare de spirit, ca un ecou al ei, se opri brusc din drum, pe cînd o conducea acasă, și, punîndu-i ușor o mînă pe umăr, îi recită aproape în șoaptă :

Notre histoire est noble et tragique
Comme le masque d'un tyran
Nul drame hasardeux et magique
Acun detail indifférent
Ne rend notre amour pathetique.

Litografie de LAETIȚIA SCHMIDIGEN

Fusese o după-amiază foarte plăcută de hoinăreală, se simțiseră foarte bine, el a povestit mai puțin, cuvintele pronunțate de altfel erau reduse la cele necesare și erau foarte puține cuvinte cu adevărat necesare. Spaima neînțeleasă ce dubla de abia sezisabil bucuria lui Liviu Dunca fusese mai puțin aparentă decît în ultimele zile. Nu știa cum se născuse asociația cu versurile spuse, aparent nu aveau nici o legătură, cu un minut înainte se bucurase doar de tăcuta atingere a brațului ei, de prezența ei vie și copleșitoare.

Efectul fu surprinzător. Margareta nu auzise niciodată versurile acestea și nici nu întrebă de cine sînt, nu ceru să-i fie repetate, ca și cum le-ar fi înțeles de la inceput pe deplin. Încremenise și ea în prada unei puternice emoții inexplicabile, ca și cum i s-ar fi lămurit dintr-o dată un lucru grav, neînțeles pînă atunci, și s-ar fi deschis abrupt adevărata perspectivă a stării ei pînă acum paradoxal lipsite de griji. Din acel moment dragostea lor luă o cu totul altă întorsătură, declanșată de aceste cîteva cuvinte străine, care n-au fost făcute pentru ei, dar care poate au eliberat-o într-un fel, punînd-o să se privească dintr-o perspectivă mai înaltă și mai generală.

Ajuns acasă de-abia atunci și-a dat seama de prezența vechilor lucruri și n-a mai putut-o suporta. Tăcerea locuinței, greoaie și puțin solemne, s-a revelat pentru întîia dată ca străină și apăsătoare, cu o acuitate neobișnuită și-a dat seama de fiecare detaliu urît și lipsit de personalitate, încă mai neplăcute erau elementele care o reprezentau, în vechea ei stare, visurile ei obscure, materializate în tablourile cu cai nebuni, cu gîturile întinse, nechezînd. Și nu atît caii cît mai ales frîurile, zăbalele înfipte cu cruzime în buze, rînjind dinții, și mîinile nevăzute care le struneau cu energie, părînd că nu lasă nici o scăpare, nu permit nici o șansă de evadare, mîini nevăzute dar energice și neînduplecate, cu degete scurte și groase, cu unghii pătrate. Margaretei pentru prima dată i se păru că le vede, amenințînd din spatele tablourilor inocente, simple copii, așa cum erau, acoperite cu un păr mărunt și aspru, roșcovan, mîini pistruiate cu tendoanele nemilos întinse, care într-un fel țineau și zidurile laolaltă, bine închegate, și mobilele urîte și greoaie, cu adevărat urîte și greoaie, ce s-ar fărîmița fără acea energică strunire. Stătea în picioare, în mijlocul sufrageriei-salon, ca într-un loc necunoscut, și se uita în jur, tensionată.

O apucă un dor nebun să plece imediat, să părăsească această casă unde își petrecuse ultimii ani, în mijlocul acestor lucruri urîte, și o dorință aproape brutală să-l vadă pe Liviu Dunca, să-l simtă aproape, întreg, să-i vadă fața și să-i pipăie părul aspru. Îl simțea aproape cu vîrfurile sensibilizate ale degetelor. Nici nu știuse că părul lui încărunțit la tîmple este atît de aspru și dur, atît de viguros și puternic, și în mare măsură se înșela, imaginația ei lucra asupra amintirilor și le îngroșa. Cumva toate aveau legătură cu acele cîteva cuvinte ale altcuiva, rostite cu gravitate de către Liviu Dunca din cine știe ce secret imbold, în vreme ce brațul lui se odihnise pe umărul ei și devenise apăsător. Nu mai reținea din strofa aceea a nu știa cui decît primul vers, **„notre histoire est noble et tragique"** și, în ciuda dorinței absolute de a pleca cît mai curînd de aici, a hotărîrii sale de a pleca și a dorinței de a-l simți aproape pe bărbatul acesta necunoscut pînă acum cîteva zile despre care de altfel știa atît de puține lucruri, o vagă cunoștință a mamei sale, un om crescut în acest oraș de unde plecase de mult, se simți cuprinsă și de o mare mîndrie, ca și cum ar fi înțeles cu adevărat că povestea aceasta a lor era nobilă și tragică, nobilă pentru că răspundea unei necesități interioare a ei, a lui, care trebuia oricum să se întîmple, era inevitabilă și fusese pregătită pentru ea din clipa în care se ascundea în colțurile casei părintești și își închipuia țara aceea fabuloasă, unde pe niște pajiști verzi călărește veselă mama ei, femeia ce-i părăsise, însă ea niciodată n-o condamnase pentru asta.

Cu greu se înfrînse și rămase în seara aceea în casă, își petrecu noaptea dormind pe bucăți, agitată, îi auzi pe Vinea venind tîrziu acasă și-l ascultă cum se plimbă prin birou, măsurînd podeaua cu pași apăsați și grei, lipsiți însă de siguranța de altădată, pași neliniștiți și atitudine în general neobișnuită pentru el. Însă nici de data asta nu-i dădu nici o atenție, nu se gîndi că i s-ar putea întîmpla ceva neobișnuit, nu se mai aștepta el la nici o surpriză din partea lui. Se gîndi doar în treacăt că nu au absolut nimic comun, că viața lor împreună a fost absolut goală și apoi nici măcar nu-l mai auzi pașii prin birou.

A doua zi de dimineață își strînse cîteva lucruri, ca pentru o foarte scurtă călătorie și lăsă un bilet scurt pe masă, scris pe o foaie de caiet găsit întîmplător : „Am plecat", caligrafie aproape, încet și cu mare răbdare. Apoi, ca să amîne un deznodămînt, adăugă totuși : „pentru cîteva zile". Semnă cu un M mare, întins pe jumătate de pagină.

NICOLAE OANCEA

Întîmpinare

(pentru că vin de la Dunăre)

Și tipă cu setea lor și se desgolesc
precum pe tărm, unde
se cere așa
și este iertat trupul.

Vin femei și îmi cer pentru sete
apa fluviului de unde am plecat
și-mi cer cuvintele care se spun

Tu știi, tu ai fost, tu ai trăit
pe nisipuri
și ai văzut de alde noi
mai trase de apă,
femei subțiri ai văzut
care să treacă prin plasa pescarilor,
cîți te dușmăneau...

Arată-ne șoldul mușcat de peștii vii
și degetele unde ți-au înfipt racii
cîrligele roșii dacă ai vrut să fugi...
Arată-ne cum înotai și te vom primi toate,
arată-ne acest lucru aici ; apă făcîndu-ne
că îți stăm între o parte și alta a trupului

Doamne, de cînd trăim
și n-am fost la Dunăre
și nu știm apa cum este făcută
de se poate înota...

Ritual

Te voi purta la noapte, cum din ochii
închiși
mai știu să zbor păsări, albă pasăre
am să te duc
dincolo de ce știu numai gîndindu-mă,
amintindu-mi
și, pentru că vei fi neadevărat, drumurile
te vor lăsa
și te vor lăsa adevărurile altora.

Te voi duce într-un larg de pustiu,
de altceva,
de crudă închipuire a ochilor și bine
are să fie
că ne-a fost dat.

Fără știrea ta vei face un drum,
ca-ntr-o moarte,
o moarte a altcuiva, pe care trebuie
să o vizitezi,
s-o străbați cu ochii în toate părțile
să pipăi,
să miroși totul și asta făcîndu-te
că știi totul,
că nu ești mulțumit pentru acel
care va sosi să petreacă aici moartea lui.

El va veni plecînd prin înec, vei spune,
și atunci,
atunci, le vei striga tu, unde sînt iazurile
și malurile abrupte ?...
Sau nu le vei striga, pentru că ei nefiind
totul se va înțelege și-n liniște...

In moartea lui nici nu trebuie să locuiască
un altul,
nici nu trebuie să atingă un altul ceea
ce e de atins
pentru că aerul ar prinde miros de străin
și cel așteptat ar ocoli semnul

Pentru aceasta și tu te vei duce neadevărat
și vei fi doar pasăre ca să nu fii om
și vei fi abur ca să nu fii de tot pasăre
și eu te voi gîndi numai
ca nici abur să fii

Te voi purta la noapte, cum din ochii
închiși
mai știu să zbor păsări, albă pasăre
am să te duc
acolo unde sînt pregătit să îmi așez viața,
această moarte neașezată

Nu va fi nimeni, cum nici tu nu vei fi decît
ochi
și vei pleca mai departe dacă iarba
nu va fi de tot înverzită,
dacă nu vei zări inimi albe plutind
pe lacuri adînci — de-o fi să mor pentru
inimă —
și care bătînd vor spumega apele și le vor
face rîuri,
și le vor face să curgă prin bătăile lor

Cît mai mult și mai departe să rătăcești
tot căutînd, tot nemulțumindu-te
și eu te voi hrăni din închipuire
și mă voi sfîrși astfel precum paianjenii
care și-au dat trupul întreg deșirîndu-l
hrană firelor prin care să trăiască.

nimic despre glorie

LIVIU HOTINCEANU

Noaptea să lasă brusc aducînd cu ea rafale de vînt și mirosuri putrede. Pilotul își aruncase bandajele de pe mîini și față, nu le mai putea suporta, vroia ca aerul să-i spele țesuturile arse, să i le răcorească. Săpa cu înverșunare folosindu-se de un fier ruginit și de degete.

În spațiul îngust de la picioarele sale pămîntul se rupea anevoie, îl aduna în palmele făcute căuș și-l arunca lateral spre spate. Din cînd în cînd se oprea. Își regla respirația trăgînd cu urechea spre cealaltă parte a curții.

În timpul nopții santinela moțăia în foișorul de lîngă intrare. Ca să pătrundă în curte trebuia să coboare și să deschidă poarta. Ar fi auzit atunci un scîrțîit prelung și pașii tîrîți ai santinelei. Întunericul era însă plin de liniște, cîteva stele clipeau mat iar norii fumurii acopereau luna. Dădu în sfîrșit de partea inferioară a zidului împlîntată la peste un metru în pămînt. Mai avea cel puțin jumătate din munca depusă. Se încălzise. Își aruncă cu un gest scurta de piele și pieptul său ars coloră o clipă întunericul. Era pe cale să-și învingă oboseala și durerile, trupul în general, pînă în zori nu mai era mult. Își îngădui cîteva momente de odihnă așezîndu-se pe pămîntul jilav. Gîndul îl purta cu cîteva zile în urmă.

*

Revăzu aerodromul cu turnul de control și pistele lui albe stropite de căldură. Un mecanic îmbrăcat într-o salopetă neagră sucea elicea unui avion. Aerul purta în el mirosuri amestecate de pămînt ars și lubrefianți. Apoi apăruse el, pilotul, ducîndu-și sub braț cascheta și porthartul. Nimic nu i se citea pe față, nici o emoție. Poate doar genunchii să-i fi tremurat ușor o slăbiciune obișnuită însă la cei ce se desprind atît de des de pămînt. În carlingă stătuse nemișcat pînă ce pista fusese liberă. Motoarele porniseră iscind reverberații puternice în liniștea aerodromului. În acest timp fusese un punct minuscul pe imensitatea cerului.

Totul se întîmplase de fapt la întoarcere. Scăpase de toate și zbura calm. Sub el un adevărat covor de nori albi, compacți. Deodată în stînga, ca într-o vedenie apăruse fuselajul și aripile altui avion. Erau atît de aproape încît putea să distingă pînă și trăsăturile pilotului. Se priviseră cîteva secunde, privirile celuilalt ardeau din pricina efortului și alergau pe el ca o flacără. Aproape își vorbeau, numai plexiglasul transparent împiedica vorbele să ajungă de la unul la celălalt. Apoi celălalt își aruncase ochelarii și casca strigîndu-i ceva îngrozitor, ceva legat probabil de însăși imposibilitatea situației, de însăși soarta netrebnică a amîndorura, atîta doar și avionul dispăruse, mutîndu-se undeva deasupra. După cîteva clipe un fum negru și greu năvălise în cabină. Altitudinea scăzuse amețitor și trupul aparatului lesise din nori îndreptîndu-se oblic spre un relief accidentat, împădurit pe alocuri. Știuse din capul locului că nu va reuși să aterizeze. Se lansase cu parașuta aruncîndu-se cu capul înainte în aerul rece și dens. Plutise un timp fără să apeleze la inel, nici la rațiune de altfel Nu i-ar fi ajutat cu nimic. La cîteva sute de metri trăsese inelul. Mătasea parașutei pocnise de-asupra sa. Aproape de pămînt adia vîntul și fusese aruncat în coroana unui stejar. În zadar se chinuise să se dezlege din sfori. Mai rău se încurcase Pînă la urmă rămăsese agățat cu capul în jos și foarte aproape nici la trei metri de pămînt. Mai tîrziu auzise cîini lătrînd și voci care îi azmuțeau sub locul în care atîrna își făcuseră apariția patru soldați îmbrăcați în costume pestrițe de camuflaj. Îi vedea ca printr-o lupă. Se așezaseră calmi pe iarba moale de sub stejar, parcă ar fi venit să-și petreacă cîteva ore libere, ori o duminică. Chiar și cîinele se liniștise și se gudura printre picioarele lor și atunci intuise îngrozit că nu va sfîrși de gloanțele lor. Ar fi fost prea frumos, prea neadevărat. Simțise pentru prima dată cum îl cuprinde frica. În zborurile sale izgonise întotdeauna acest amănunt, această posibilitate, sfîrșitul adică. Îl întîrziase, îl ocolise din toate puterile sale, strîngînd din dinți, bravînd ori fugind cu disperare. Altfel n-ar fi putut rezista atîtor zile și nopți inflexibile cînd pămîntul pleznea sub el rupîndu-se în tranșe. Altfel n-ar fi reușit să învingă trupul și mintea căutînd să înțeleagă acea fărădelege care era războiul. Altfel n-ar fi reușit — și acest lucru era cel mai important — să se împace cu ceea ce lăsase în urmă, viața sa neizbutită, irosită toată într-o singură întîmplare.

Cei patru fumaseră cîte-o țigară privindu-l tot timpul veseli, apoi aduseră crăci uscate aprinzînd un foc înecăcios din care urcară spre el limbi roșii. Înainte de a leșina i se păruse că aude femei cîntînd într-un cor și cîntecul lor i se plimba crîncen pe sub piele, pe brațe și pe obraz. Mai ales pe obraz..

*

Săpătura era gata. Din partea cealaltă îl izbi aerul proaspăt al străzii. Tocmai se aplecase pentru a trece dincolo cînd auzi deschizîndu-se poarta Se întoarse brusc lipindu-se de zid. În cadrul porții santinela stătea nemișcată. Părea turnată dintr-un metal negru și greu. Următorul fapt se petrecu extrem de repede Se ridică și porni aplecat pe lîngă zid ajungînd astfel în spatele porții. Nu mai făcuse niciodată astfel de lucruri Totuși nu i trebui decît o singură mișcare ca să sară în spatele santinelei. Expiră de două ori sacadat, parcă ar fi tăiat lemne și santinela rămase în ușorul ușii un desen inert și nevorbitor. Înainte de a părăsi definitiv curtea îi luă automatul. În spatele zidului o stradă largă, plantată cu pomi, cobora lin. Porni de-alungul ei încercînd după atîta timp plăcerea mersului Totul era ca altădată și la un moment dat avu chiar impresia că undeva susură o arteziană A junse într un fel de piețetă. Zorile spălau caldarîmul și casele dezvăluind un peisaj sever, de o geometrie rece. În stînga piețetei se înălța biserica orașului, un templu vechi mai mult, avînd linii greoaie și uși ferecate în tăblii de fier. I se păru o răsplată și un loc potrivit pentru refugiul său. Aproape sufocat atinse minerul ușii și-i apăsă cu putere. Dincolo, înălțimea coloanelor îi liniști respirația Aerul curgea de sus portocaliu și greu, colorînd marmurele. Imediat lîngă intrare descoperi un aghiazmator, un fel de lespede scobită plină cu apă și bani strălucitori. Își răsturnă capul în el și bău cu lăcomie. Se lăsă să alunece apoi într-o bancă. Era răcoare, oboseala îi apropie tot mai mult ploapele. Căzu fără voie într-un somn limpede, un fel de amețeală care nu desființa lucrurile dimprejur și nici amintirile. Era copil și l purtau de mînă în aceste biserici. Îngenunchia pe lespedea rece și o voce tremurătoare vorbea despre suflet. Întotdeauna despre suflet și despre gloria la care cu toții vom ajunge cîndva. Se căzni dar nu putea pricepe nicicum acea stare cumplită de înțelepciune. Mai simplu ar fi fost dacă nu ajungea pînă aici. Cineva îi dăduse într-adevăr viață, dar pînă la urmă trebuia s-o ducă înapoi, trebuia, chiar dacă nu era acesta un lucru plăcut și drept. Un zgomot îl trezi. Cineva umbla prin celălalt capăt al sălii aplicînd pe lespezile albe zgomote de pași. Era încă buimăcit de somn cînd retina sa înregistră o umbră furișîndu se printre coloane. Mina în care ținea automatul se ridică inconștientă și templul hoboti asurzitor. La trei pași de cel care căzuse, se opri. Ghemuit jos, cu mîinile adunate sub piept zăcea preotul. Fără să și dea seama simți nevoia să i atingă fața acoperită de un păr sur și rar care îl hipnotiza. Întinse mîinile dar sub degete întîlni o senzație neplăcută care îl înfioră. Mai tîrziu rîse, un vis dezechilibrat și prelung, un rîs năucitor cu care ieși prin ușă iar cînd cei de afară îl secerară cu automatele rîsul său se prefăcu într-un strigăt deznădăjduit.

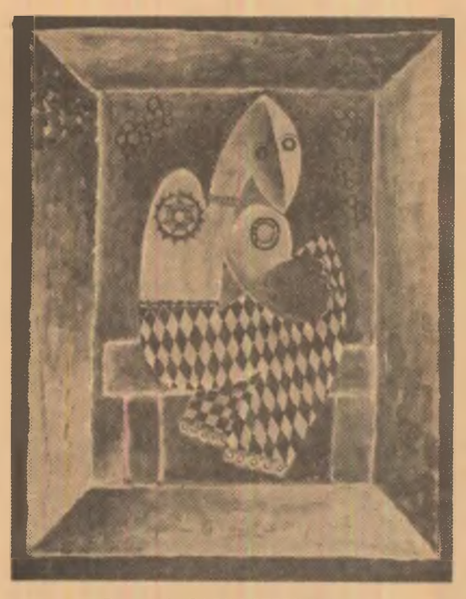

Desen de SABIN ŞTEFĂNUŢĂ

VASILE ZAMFIR

Spovedanie în Anotimp

Peisaj nordic

Uitate prin fiorduri cătunele norvege
Scălîmbăie din hoarne fuioare lungi de fum;
Lumina de-ntuneric arar se mai alege ;
— Sub dune de omături adoarme orice drum.

Nu-i zi și nu e noapte, ci doar la răsărit,
Dansînd pe bolta neagră în stranii menuete,
Aurora-boreală înscrie la zenit
Mari draperii de galben și flăcări violete.

Trec sănii eschimose cu cîini în atelaje :
Duc blăni de urs și focă gonind spre factorii ;
Și-n liniștea polară ciudatele-echipaje
Aleargă-înnebunite prin ceturi plumburii.

Vor căpăta diseară o sticlă de coniac,
Și pulbere de pușcă, și gloanțe, și-acadele
Poate un pled de lînă, ori haină de bumbac,
Un pumn de ceai, și zahăr, și scunde ciubotele.

Iar, cînd se vor întoarce din nou la ei acasă
In strîmtele iglouri unde pătrunzi pe brînci,
Le va părea lumina țesută din mătasă,
Și calde, pentru seară, bordeiele adînci.

Martie

Ogorul doarme simplu sub alba lui povară.
— Salcîmii goi vegheazā la capāt de tarla
Și totuși, prin văzduhuri un fir de primăvară
Cu zvonuri de mireasmă, ușor s-ar arăta.

Cristaluri luminoase vor pogorî din soare,
Și cîmpul tot, și crîngul și sufletul din noi,
Vor strînge bucuria — suave mărțișoare, —
Să le purtăm norocul, trifoi cu patru foi.

In taină ghioceii în scutece de gheață
Opalurile albe le-or scoate din frunziș,
Și gîzele și melcii se vor trezi la viață
Și vor fi nunți solemne în orice luminiș.

A mai rămas o lună. Și vor visa castanii
Că le-au venit pe ramuri colibri, în tumult ;
— Va fi o primăvară mai blîndă ca-n toți anii.

Ieși, suflete, la soare, și bucură-te mult !

Poetul

Pot aduna cuvinte ca roadele din ramuri,
Pot înjgheba construcții cu noi arhitecturi,
Neîmblînzite vorbe pot să le pun în hamuri,
Și pot să dau vieții noi sensuri și măsuri.

Din graiul țării mele pot scrie hronici, alte,
Să încrustez prezentul în trecerea-i prin veac,
Eu pot să scot din piatră scînteia altor dalte,
Și stele fără seamăn să-nscriu în zodiac.

Pot, fără greș, secara și strugurii vorbirii
Să mi-i prefac în stanțe cu noi orînduiri,
Ca meșterul ce-și puse în zidul mînăstirii
Prinosul veșniciei și-al marii lui iubiri

Căci tot la fel mortarul cu care leg cuvîntul
L-am frămîntat în patimi, în cîntec și-n temei ;
Istoria în sînge mi-a răsădit descîntul,
Cu Patria să fulger și-naltul zbor al ei.

Să nu iertați...

Iertat să fie-acela care, orbit o clipă,
A întîlnit o dată, la ceasul înserat,
Alți ochi și alte buze cu gust înmiresmat
Și i-a cuprins sălbatic a trupului tulipă.

Iertați-l și pe-acela ce-și bea în cîntec vinul;
Cînd aplecat pe cobză îi „zice" lăutar ;
E-n el, poate, o rană, să-i înțelegeți chinul,
Lăsați-l să viseze un sfert de ceas măcar.

Iertați-l și pe acela ce șlefuiește versuri
Și arde-ntreaga noapte, pînă tîrziu, în zori, —
E poate-n el o taină din alte Universuri,
Neînțeleasă, poate de ceilalți muritori.

Puteți ierta vrăjmașii ce-au fost robiți minciunii,
Iertați fără să spuneți aceasta nimănui ;
Dar nu-l iertați pe-acela care jucînd pe funii,
S-a lepădat de suflet, de soare și de-ai lui.

LEONID DIMOV

Mărul cunoștinței

Al treilea prolog

Era raiul în rut.
Eram un necunoscut.
Uite-l și pe Belzebut,
Uite-l : e ascuns în lut,
L am călcat cînd am trecut
De ultimul guard
Și-am ajuns la gard.

Gardul cu uluci,
Cu mameluci
De faianță și cuci
Așezați la noroc
Din loc în loc,
Cu cioburi în cioc.

Vechiul gard
Din fundul grădinii
Unde ard
Toamna, mărăcinii,
Gardul c-un miliard
De petice de șiță,
Și, dacă te uiți peste gard,
O fetiță
Așezată frumos
Chiar lîngă portiță,
In tăcere
Să vîndă mere
Celor de jos.

(Gîze efemere
Umblă printre mere
Și albine : roi.
Ba un păsăroi
Le spune mistere)

Dar acei de jos
Ascultau frumos,
Săracii de ei,
Zvon de clopoței,
Cînd, cu mîna ei,
Mere, din grămadă,
Arunca-n zăpadă.

Căci, din nemurire,
In spațiul extern
De după-mprejmuire,
Viscolea etern
Peste-ntreaga fire.

Pierise-n ninsori
Inimi și comori,
Prunci și sicomori,
Urmă cerulee
De dulce femete
Ceilalți muritori
Trăind în bordeie.

Bordeie de ghiață
Lipsite de viață,
Cucui de cucui
La distanțe egale,
Cu fum albăstrui
Ieșind pe fugui
Și ferestre ovale.

Toți furau din clipe
Toți fumau din pipe
Visau să-nfiripe
Pe laviți uriașe
Ciorchini de orașe.

Iar zăpada groasă
O simțeau în spate
Ca pe-o greutate
Și dădeau să iasă
În singurătate.

Dar merele, toate,
Erau gata mușcate.

*

Așa a trecut
Ca-ntr-un făcut
Acea iarnă eternă.
Totul era mut
Numai în trecut
Lumina o lanternă.

Apoi s-a ivit
Soare alburit
Stropit cu noroaie :
Jale. Vînt pripit.
Primăvară. Ploaie.

Și-au curs pîrîiașe
Printre tot ce-a fost :
Icoane, cravașe,
Acum fără rost,
Ocolind gorgane
La distanțe egale,
Spălînd mormane
De oase goale.

Și totul părea
Vesel și slinos
Ca fenița rea
Care sta frumos
La portiță, jos,
Și mușca din mere.

Apoi s-a sculat
Veselă, și-a luat
Panerul cu mere,
Albinele : roi
Și-acel păsăroi
Ce spunea mistere.

Portița, cu vaer,
S-a tras după ea.
Apa clipocea.
Răsuna prin aer
O amiază grea.

EMIL BRUMARU

Adio, Robinson Crusoe !

Nimeni nu știe că împreună cu Robinson Crusoe am stat și noi : eu, Ada, Cecina și ceilalți. Eram cu toții, v-o jur, într-o haltă înconjurată de salcîmi pe insula aceea căreia nu-i cunoaștem prea bine numele. Șeful hălții era chiar tatăl meu, avea uniformă și chipiu și da drumul la marfare (ce mîndru și zvelt !) cu paleta. Pentru că pe linia noastră nu treceau decît marfare. Iar Robinson Crusoe nu avea nimic împotrivă.

Dimineața desfăceam pe peron toate benzile de telegraf și făceam pe ele, cu creionul chimic, linii și puncte. Apoi le strîngeam la loc și mă duceam în dosul magaziei de cereale ca să scobesc zidul între cărămizi c-un cuțit vechi și tocit de bucătărie. Acolo am întîlnit-o pe Ada. De la început mi-a spus că Robinson Crusoe i-a dat voie și ei. Am furat imediat nasturii aurii de la uniforma lui taică-meu, nasturii aceia ce au pe ei o roată cu aripioare de vultur, la care ținea atît de mult încît își cususe două rînduri : unul pentru cheutori, celălalt pentru plăcere. Doar nu putea să se supere. Știa că-i vom da, pentru că ne lasă pe insulă, lui Robinson Crusoe.

Apoi a apărut, de data asta într-o după amiază, și Cecina. Era mai mare ca noi, terminase poate liceul și ne-am mirat că a fost admisă pe insulă, mai ales că la sosire nici n-a pomenit de Robinson Crusoe, iar mai tîrziu, cînd a venit vorba despre el s-a eschivat pur și simplu. Purta o rochie de stambă vișinie, bombată ciudat la piept și la început, cred că vă dați și singuri seama, n-am crezut-o, pe urmă însă, după ce ne-a lăsat să-i atingem cu degetele, da, ne-am convins : avea sîni !, deși probabil că era vreo scamatorie la mijloc. Totuși lucrurile continuau ca mai înainte. Spre seară, cînd marfarele trecuseră de mult, și-abia a doua zi trebuiau să vină din nou (dar nu eram siguri niciodată), ne adunam lîngă grămezile de cherestea din fata hălții și împreună cu servitoarea plecam pe linie ca să rupem volbură pentru iepuri. Noi rămîneam în urmă, prindeam cărăbuși și-i îngropam în pămînt acoperindu-i cu iarbă. Servitoarea se îndepărta încet-încet și, dincolo de semafor, dispărea după canton. Se întîlnea, fără discuție, cu servitorul lui Robinson Crusoe.

Cu Robinson Crusoe, desigur, vorbeam numai eu. Il vizitam într-un vagon de persoane stricat, aflat pe linia moartă, de obicei după masă, cînd lumina e albă și toți acarii dorm sau sînt plecați. Puteam fi sigur c-o să-l găsesc acolo. Intram în primul compartiment, mă întindeam pe burtă pe banca lucioasă și galbenă și-i spuneam ce-am mai făcut. Prin geamul spart se vedeau în grădină patlagelele mari, orbitoare, ne oglindeam în ele. Mirosea a păcură-ncinsă și-a pătrunjel copt. Uneori îi cîntam din muzicuță ; despre Cecina nu-i pomeneam însă.

Și deodată, într-o zi, s-a întîmplat ceva nemaipomenit. Mai întîi Ada, tam-nesam, în timp ce mă coboram în fîntînă ca să-i arăt cine sînt, a strigat, aplecîndu-se tare peste marginea de piatră, că ea poate face asta și fără ajutorul lui Robinson Crusoe. Eram cît pe ce să cad ! Apoi Cecina, mai subțire parcă și mai frumoasă, a dat a înțelege, rîzînd, că ea stă pe insulă fără să-și fi cerut voie de la nimeni, chiar așa a spus : „de la nimeni". Și culmea, servitoarea noastră a început să se plîngă că Vineri, da Vineri i-e urît de moarte. Asta mi s-a părut de necrezut ! Mi-am pus în gînd să-l văd neapărat pe Robinson Crusoe.

Iată cum a fost. Pe linia moartă vagonul părea pustiu. M-am prins de bara ruginită și, ca-ntotdeauna, am făcut un salt grozav. Pe culoar un iepure de angora cu-o tășcuță verde după gît m-a privit uluit. Am intrat în compartiment. Era cald, se-auzeau viespiile ce-și agățeră fagurii în plasele de bagaje rupte și parfumate. De pe insulă nu venea nici un zgomot. M-am așezat pe burtă și-am așteptat așa pînă seara. Pe urmă m-am dat jos, m-am scotocit prin buzunare, am scos creta și-am scris cu litere mari, de la un capăt la celălalt al vagonului, sub geamurile sparte, ca să se vadă bine : A D I O R O B I N S O N C R U S O E...

Desen de SABIN ŞTEFANUŢA

KIRÁLY LÁSZLÓ

Lumina

Scapără lumina
vine liniștea
vine tristețea — orfana

Pornesc
îngăduie-mi bucuria
de a mă răsfira
peste univers

Cuvintele s au scuturat
Molima a pustiit pe aici

Pare de o veșnicie
dragostea de ghiață a
apropiatelor troiene

Îți las ție
această pădure
ai grijă de fiecare ramură

Fete blajine
strălucitoare trăiesc
închise în trunchiurile
cu trosnet de sloi

Această floare de ghiață
va înflori pînă la primăvară
și-ți va lumina visul

Eu mă voi dituza
încet în lumină
Mă aflu în moartea vie

În românește de
IULIANA RĂDULESCU

CHIPUL HERMETIC AL COPILULUI

Giuseppinei Delle Case căreia i-a plăcut în literatură rostogolitul nume copilăros și sonor de Alarico Casse, este o foarte tînără scriitoare italiană și în secolul nostru „foarte tînără" înseamnă un lucru uluitor și de-a dreptul fascinant.

Ne-ar fi plăcut ca Editura Meridiane să publice pe ultima copertă a acestei cărți fermecătoare chipul tinerei autoare așa cum Travers și-a publicat cartea „Mary Poppins" cu fotografia adevăratei Mary Poppins nemuritoarea femeie-băiat-copil-vrăjitoare.

Ceea ce este minunat la un foarte tînăr autor e faptul că nu cunoaștem nimic (prin literatură) din întîmplările scurtei sale vieți și sîntem scutiți (și cît de mult dorim aceasta unii dintre noi) de experiențele intime ale autorului și luam cunoștință numai de ceea ce a imaginat scriitorul că ar fi putut trăi înaintea vîrstei sale.

Vigoarea extraordinară a stilului, puterea aproape destrăbălată de a se folosi de datele lumii și a inventa pe loc o lume aidoma celei adevărate în care poți rînji, scuipa sau jeli dau sentimentul că ești la film și că te poți rupe din drama în care plîngi sau din comedia în care rînjești cu gura pînă la urechi, cînd ai chef, pentru că ceea ce se întîmplă acolo, a fost pus la cale de tine, totul punct cu punct, amănunțit.

Proza ca și teatrul mai spune oamenilor ceva : hai să vă jucați voi, care faceți pe bătrînii, de ce refuzați cu atîta ifos să vă jucați de-adevărat !

De curînd italienii au pus pe scene mobile un „Orlando Furioso" în așa fel încît spectatorii puteau intra în conflictul piesei, puteau să prefere o situație sau alta pentru că regizorul a gîndit piesa ca un joc pentru oameni, un joc în care puteai intra și ieși după cum îți vine în minte.

Cartea „Șoarecele Chuchundra" are blînda virtute comunicativă ; o carte în care locuitorii frumosului glas omenesc spun lucruri a căror frumusețe nu privește pe nimeni, lucruri pe care nici cei care le emit, peste cîtva timp nu le vor mai recunoaște.

Un copil zice „omul care dansează cu pipa în gură, e înalt, are barbă, o șapcă, un pulover cu gît înalt și cizme și vine să danseze cu pipa în gură, dansează toată dimineața și după aceea își scoate pipa din gură și pleacă..."

Părinții ascultători sînt îngroziți cînd copilul remarca : „Azi lui tăticu i s-a mărit capul ... S-a umflat în toate părțile și apoi ți s-a turtit în creștet, iar părul ți s-a scurtat, și ți-au crescut și urechile și ochii ți-au dispărut".

Copilul nu este înțeles, decît ca bolnav, i se dau pastile și este lăsat să aiureze despre Flic un cîine roșu și jupuit, despre Cichio și Nannibaccolo pe care nu-i mai recunoscuse în jucăriile sale după cum nu recunoscuse nici casa în care locuia. Dar copilul rămîne închis, incomunicabil, refuzînd convențiile la care părinții vor să-l întoarcă el dorește numai ceea ce a văzut înlăuntrul său. Cum scapă copilul de aici n-o să aflăm niciodată ; deodată el nu mai recunoaște nimic din ceea ce spusese. Începe brusc să se simtă bine. îmblînzit spune lucrurilor pe numele lor comun.

Alt personaj fascinat de iluzia cu trandafirul negru se convinge că el este viu abia atunci cînd conform destinului tuturor vietăților, el moare.

Șoarecele Chuchundra, un om poate, se plimbă de colo colo prin oraș, face o bună traversare pentru care e felicitat, în fiecare clipă are sentimentul pierderii, de aceea nu trece prin mijlocul încăperilor ci numai pe marginea lor unde locul este protejat.

Ne-a explicat această carte vreo nebunie comodă sau vreo puternică stare de greață ?

Citind-o am simțit atingîndu-mă chipul ermetic al copilului pe care nu-l pot înțelege decît dacă devine el

Excelenta traducere a Ilenei Vasilescu-Someșan a fost ca un dar care n-a putut veni pînă acum din pricina cumplitei zăpezi. Prezentat acum darul ne înduioșează provocîndu-ne tristeți violente din cauza mutrei cu care timpul ca un elastic aduce dăruri cînd vrea. el.

Gabriela MELINESCU

breviar

I. C. BUTNARU

Din carnetul unei maimuțe

Micropozele lui I. C. Butnaru sînt în fond niște pseudo fabule moderne niște fabule tratate la un mod mai romanesc, o aplicare a metodologiei prozei la clasica formulă a speciei ilustrată de un Esop sau un La Fontaine.

Autorul, cunoscător al lumii circului (ca artă și cadru social, public nd cîndva și o istorie a circului românesc) concepe prin acest volum un jurnal al unei maimuțe în care „strămoașa omului" își notează zi de zi observații și reflexii, mai toate satirice și morale. Adresele întîmplărilor și invectivelor nu sînt animalele ci oamenii ; fiecare mică narațiune (de dimensiunile simbolice ale unei fabule) vizează moravuri contemporane. Astfel discuțiile dintre un leu mare și un pui de leu sînt echivalente cu pedanta conversație dintre un maestru și un tînăr artist : motanul îl „mănîncă" pe șoricel ca să-i ia locul, cămila și zebra vor să facă un număr împreună dar se întreabă fiecare mai înainte cine va fi șeful ?

Animalele sînt „principiale", fac „procese verbale", se acuză, „de conformism" și „nepotism" etc. Maimuța critică vedetismul și absurdul din viața artistică, imoralitatea și decăderea din viața intimă, desigur, a oamenilor, afirmînd cu durere că are o familie asa de decăzută.

Valoarea fiecărei schițe se bazează pe poantă și pe observația cu adresă satirică. De aici caracterul de proză lejeră, distractivă, umoristică uneori, dar, dincolo de aceste caractere, micile proze sînt triste și grave, tocmai fiindcă a dispărut conformismul relatării directe. Expoziție de siluete animaliere, originală prin lumea pe care o revelează, lumea circului, unde totul este o șarjă, cărticica de buzunar a lui I. C. Butnaru nu are în fond o acțiune șarjată, nu este o glumă, chiar dacă scriind despre animalele din menajerie s-a gîndit tot timpul la oament.

NICULAE FRÂNCULESCU

Dudul rubiniu

A doua carte a lui Niculae Frânculescu (prima : Mireasa de tablă, *1969) abordează aceleași specii și aceleași medii ca la debut. Chiar dacă i s-ar putea obiecta de către critică desuetudinea stilistică, autorul neangajîndu-se în nici o aventură modernă, nu i se poate nega simțul narativ, darul de a povesti ușor schematizat întîmplări. Dar spre deosebire de prima sa carte, povestirile autobiografice din* Dudul rubiniu, *așezate într-o lejeră cronologie, dau impresia unui roman retrospectiv. Universul în care se petrec acțiunile fiecărei secțiuni e mahalaua bucureșteană văzută de un ucenic la o legătorie de cărți Expunerea este cursivă, fără nici o încărcătură memorială, fără un sentimentalism supărător. Aproape rapsodic. O detașare netă obiectivează pe plan epic memoriile eroului ; stilul direct, la persoana întîi, se pretează modalităților epice utilizate : narațiunea ușor cromatizată, necenzurată de obsesii, neafectată de analize.*

Mediul, culorile, oamenii te duc la lumea Groapei *lui Eugen Barbu, dar o* Groapă *mai decorativă, cu o atmosferă ușor potabilă, lipsită de cea mai elementară poezie Amintirile lui Niculae Frânculescu revelează însă peste tot, în ciuda absenței poeziei, o realitate autentică și recomandă un scriitor pe care-l așteptăm să evadeze din autobiografie.*

Studii de limbă, literatură și folclor, 1969

Este mai mult decît remarcabilă inițiativa filialei din Reșița a Societății de științe filologice de a publica un volum compact de studii și cercetări de peste 200 de pagini. Articolele, în mare măsură bazate pe materiale locale, sînt grupate în trei compartimente : 1) limbă — literatură ; 2) etnografie — folclor ; 3) metodică, evocări, documente.

Două studii privesc opera lui Eminescu, unul ocupîndu-se de „valoarea artistică a repetiției" (G I. Tohăneanu) și altul de valorile stilistice din poezia Sara pe deal *(Gh. Sterpu). Tot o cercetare de stilistică întreprinde M. Deleanu, analizînd basmele lui Ioan Slavici. Fie comentînd „Corespondența lui Caragiale" (Al. Bârsescu), fie cercetînd „interesul pentru opera lui Caragiale în Transilvania" (P. Oallde) dascălii reșițeni dovedesc din plin că dincolo de catedră, dincolo de obligațiile metodologice profesorul este un filolog, un cercetător, la curent cu tot ce se publică în domeniul său de activitate. Contribuie la această concluzie și articolul lui C. Telescu despre „Debutul literar al lui Octavian Goga în conștiința contemporanilor" Inegale, prin natura lor, studiilor de limbă și literatură publicate aici li se pot găsi, desigur, fisuri. Astfel P Oallde, în articolul său, sintetizează date și informații stabilite și restabilite de alți cercetători, (citați în mod corect), fără să aducă o contribuție în plus sau să ajungă la o concluzie proprie. Cercetarea sa este însă utilă ca informație și comentariu documentar In schimb culegerea comentată a lui D Jompan „Din folclorul copiilor din Marga" sau studiul lui O Mora despre Pintea Viteazul și Ianoșik, eroi populari ai secolului al XVIII-lea, sînt contribuții directe, adresate unui public de specialitate.*

Volumul publicat la Reșița dovedește că multe documente și materiale locale pot fi cu succes valorificate în acest cadru de specialitate, contribuind cel puțin la îmbogățirea bibliografiilor filologice, dacă nu și la dezvoltarea istoriei noastre literare atît de mult angrenată în teoretizări și polemici.

LECTOR

GRIŞA GHERGHEI

Aproape cîntec

aproape cîntec mai aproape umbră
sub care bucuria e de mult
privire pentru lucrurile mici
și pofticioase veșnic de tăptură
aproape cîntec mai aproape umbră
vom semăna cu bine amîndoi
vom semăna la ochi pînă tîrziu
cum dăm aceleiași frunze înapoi.
aproape cîntec mai aproape umbră

Voi mai rămîne

voi mai rămîne o alăturare
un umăr stîng
al trecerii de mîine
bunul ascuns ori mult prea bunul
stăpîn de seară.
al tăcerii tale.
copacul scris
alungă spre răscruce
un înțeles de nume provizorii
în care doar vocalele mai plîng
domnul cel nou
adie cu uitare
lîngă genunchii tăi

Versuri

uite aerul
pîinea e încă departe
după mîna dreaptă
și după un timp
pentru care basmul
repară cuptorul
curăță copacul
spune sfintei vineri
pînă unde umblă
și-n numele cui
între timp desigur
pîinea e aproape
numai între timp

Am ajuns

am ajuns am ajuns
și nimeni nu știe
în mulțimea de doi
ce loc norocos ne încearcă
și cum ne aude pămîntul
și doar pentru strigătu-acesta
ne-am vrut izgoniți
am ajuns am ajuns
aici se numește-ncotro
și unul din noi
va trebui să ne mintă
printr-un fel de a fi fericit
și focul se aprinde
și pragul se-alege

ILIE TUDORA

Nu vei mai fi

Nu vei mai fi
de fapt și prin prezență
erai mai depărtare...

Nu vei mai surîde
de fapt și prin surîs
erai întunecare...

Nu vei mai vorbi
de fapt și prin cuvînt
erai soră de vînt...

Nu vei mai fi
nu vei mai face nimic
și de nimic mă-nspăimînt...

INA OPRIȘIU

Peisaj

Arbori
și arbori,
Arbori fără frunziș,
arbori cu foi late,
arbori stalagmite
arbori sinceri,
arbori cu fructe.
Fiecare fură din cer
cîte-o scînteie,
să elibereze noaptea
cîntecul lebedei.
Și, vîna
Pasărea roșie,
Pasărea Phoenix !

Orhideea

Seara, cînd mă lingușesc
Pletele trezite de vînt,
de vuietul mării,
mă cred o Walkirie trează
Îmi rotesc capul
în cercul de flăcări
Am o mie de ochi
Și, sute de risete.
Și, gura plină de cuvinte magice
Pot spune da.
Pot spune nu.
Pot sfida pe regele pădurii.
și — le pot ruga
să-mi fie verile mîngîierilor.
Pot să fiu solemnă
cerșind dezlănțuirea
Pot să refuz demonii,
pot fi o orhidee !

ADRIAN MURGAN

Mișcare lentă

Corăbii lungi
Se sting în mare.
Și nibelungi
Coboară lîn
Vînturi bizare.

Miros pustiu
De gîndul stepei.
Și frunze rare
Plutesc ușor
Printre altare.

Pășesc agale
Miei iertători.
Și-n iarba moale,
În pașii muți,
Tristețea lor.

IOAN CHELSOI

Ruguri de frunze

nori denși

nu sori
și soare rotind

umbre și umbre

mîna pălind
la ce se mai stringe

privirea la ce

nu murmuri
nu plîngi

buzele ochii
tăptura mi-o frînge

ruguri de frunze
ruguri aprind

și flăcări și fumul
încet mă cuprind

Partea dintre noi

s-ar zice că-mpărțim

o parte din parte unor
și mie o parte din parte
iar parte din parte altor
și mie o parte din partea
părții rămase

cuvine-se partea rămasă
părții din parte
amînduror o parte

firmiturile la
la păsări

dar cînd v-om ajunge
unul la altul

Trecere

nu mai sînt eu însumi
m-am dăruit

oasele nu-mi aparțin
carnea o flutură timpul
sufletul s-a înălțat

peste mine prin mine fluide
mereu se preling și răzbat
urma se pierde-nceputului
la capăt nu sînt ajuns

între
pierdut mă recapăt
și iarăși pierdut mă divid

ploaie sămînță și humă
soare și aer fierbînd
sînt și nu sînt în mine
ccelași nici trup și nici gînd

HRISTACHE TĂNASE

Luciditate

În timpul dintîi
taurul uită căprioara
care îl stăpînește
devenită în cîntecul tău
simbolul ființei
iar ochii tăi clipesc
prin traiectoria privirii
pentru ca beția unuia
să stringă oftaturile
și perlele umede
de pe obrajii celuilalt
în timp ce deasupra
incendiului tipă
și face piruiete
rostogolindu-se-n vid.
un vultur lucid

Optică întoarsă

Acolo-i cea mai perfectă simetrie
alungită către zborul gîndurilor
la întretăiere între munți
și masa de aer :

Privirea aeră scînteiază
luminînd distanțe și goluri.

GEORGE JITESCU

Va fi fiind

Verb levantin doboară-n mojare
Păiangeni de-argint și păsări cu patru aripi,
Văduve stridii și pești monotoni în abis,
Calcani striviți de stele sub valuri
Sapă-n nisip temelie noului sacru altar,

Fluturi de aur în zori, din neguri sburînd,
Vestesc răzvrătirea adîncului, —
Valuri domoale materne
Ovuli de plasmă și sfere de bronz
Se rup din lănțuirea de marmură și alge,

Extaz violaceu, sub galbene portaluri
Spărgînd greoaie scuturi de sidef, —
Marea aruncă-n nisip
Trilobiți :

Jertfă la nașterea soarelui...

Levitație

Dansează berbecele alb, făurind
Poteci serpentine-n păduri milenare...

Fecioară dormind în trunchi de stejar
Arlechin truo de jad chip de bronz
Lent plutind peste ape de var,
Iubire palustră schimbare
Vei fi fiind, —

Patimă,

Umbră de calciu ascunsă
În voaluri de cupru, madonă
Pierdută în lacrimi de clor, incendiere
A șerpilor, — tu
Vei fi fiind,

Trup
Inefabil : Cale Lactee.

Se-ntorc pelicanii !

Din țipătul fecioarei închisă-n crisalidă
Erinii se desprind, —
Efervescențe
Albe, —

Strivit sub
Columne de calciu,
Trecut prin infernul de fosfor
Cu trup de titan în lume se-ntoarce
Polen violet, fecundînd stamine albastre,

Statui de calcar, bicefale, învie-n abis celular
Rup strune de cupru, chefir de mătase-n
Arcade înaltă, dau țipăt de rit în crepuscular, —
Trec munții spre mare
Stihii uriașe :

Se-ntorc pelicanii !

Grădină cu femei în roșu

Andante, crescendo, largó floral, —
Lujere sparg
Sfere de humă,

Lentă svîcnire sub mantii de jar,
Viole plutind în văzduh de fluor aprins,
Idoli vii
Supli trecînd prin albastru peisaj, din
Resort mineral împletind
Hieratice lanțuri incandescente,
Aripi :
Cristale în dans năruind
Columne de staniu în temple de gheață,

Sfere, clepsidre și
Cupe de cupru, —

Svelte femei, domnilor, — Primăvara !

NICOLAE POPOVICI

Înfiorare

Te însel prima oară
Cînd surid soarelui.

Și din nou
Cînd mă dărui volburei apelor
Și mă strecor în mișcarea nisipurilor.

Dar cînd mă scald în afundurile ochilor tăi,
Infiorarea prelungă mă cutremură.

În restul timpului
Nu am nici suflet,
Nici inimă,
Toate tresar și se zbat
În răsufletul și sîngele tău !

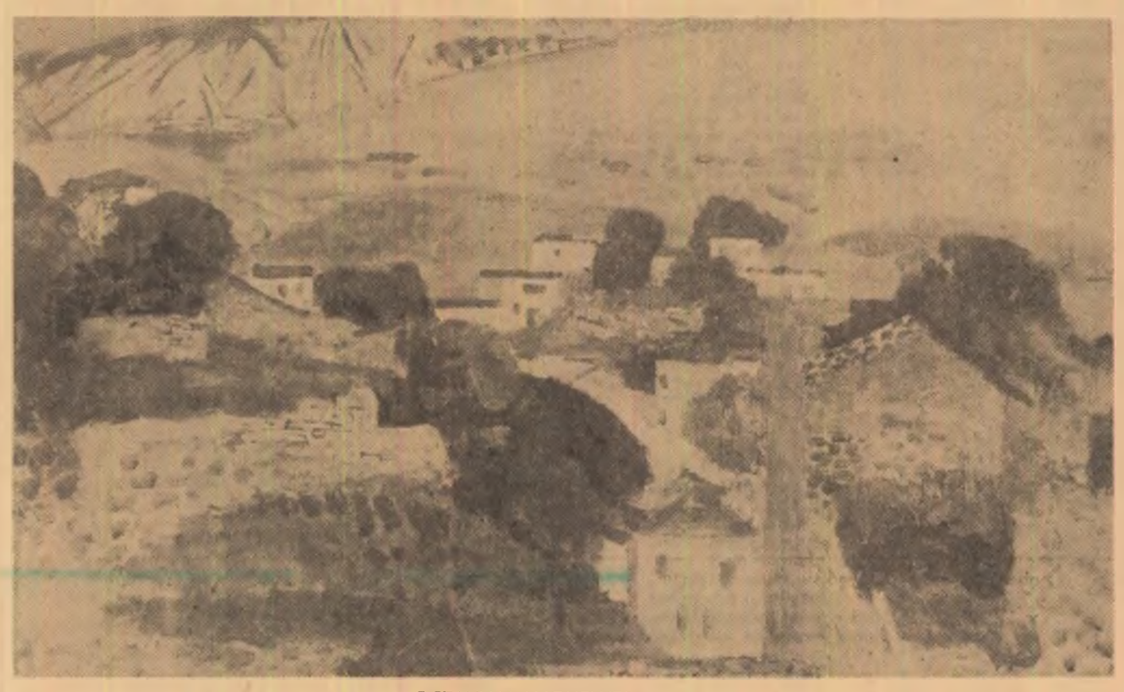

OCTAVIAN ANGHELUȚĂ : Peisaj

MARIUS TUPAN

din ce în ce mai multă muzică

— Tiii !!!! fir-a dracului de rablă, iar ascuți cuțite pe nervii mei, iar îmi zgîrii creierii... Stau cu rabla de patefon și-mi pun aceeași placă „Pasăre galbenă în cioc / Și pestriță peste tot / De mi-ai cînta de noroc / Să trăiești cu pui cu tot / Iar de mi-ai cînta de rău / Păsărică tu să mori / Împușcată de vînători /". S-a uzat și ea doar nu-i de fier, și fierul tot ruginește. A dracului viață, tare este otrăvită. Drum la deal și drum la vale, am ajuns niște oi pline de gălbează, am păscut necazuri și le simțim greutatea.

Băiatul se chinuia mereu ; ce era să facă în ziua aceea de sărbătoare, unde să meargă cînd peste tot era o apă și un pămînt.

— Mamăăăă !!!

Uitase ? Nu uitase. Mă-sa nu putea răspunde. Era acasă, credea el, dar nu putea răspunde. Ea își făcuse dintr-o cameră o mică biserică. Acolo avea icoane, icoane de tot felul, tămîie și cele trebuincioase. La fiecare zi mare se închidea în cameră să se închine, să se roage. La început, băiatului i se păruse ciudat, dar cu timpul se obișnuise. Așa sînt bătrînii, spunea el, tot speră la viața de apoi, cred că în ea e marea cu sarea. „Ce tot se roagă mama asta și nu mă lasă să tai lemnul ăla, că tot îmi stă în cap" își răsucea el gîndul în acele clipe. „Și oamenii, cu cîtă nepăsare privesc răul pe care-l produce el. În curînd va crește cît roata carului, și atunci ca și acum, mănîncă din bucatele noastre", gîndea băiatul în continuare.

Lumea, dar mai ales Olăcanii, vecinii lui, măgădanii ăia, vorbeau c-au mai încercat și alții să-l taie, dar s-au lăsat păgubași, au leșinat pe loc cînd au început să-l zgîndăre la rădăcină.

Băiatul încercase de mai multe ori s-o convingă pe mă-sa să-l lase să termine odată cu scofîlcitura aia că nici fructe nu are și face umbră degeaba. De fiecare dată la aceste cuvinte, femeia, dacă vedea că nu-l convinge, începea să plîngă.

— Nu, ludul mamei, n-ai să faci una ca asta. Doar pe tine te mai am. Știi ce zic Olăcanii, zic și alții, dar mai ales Olăcanii, că sub pom se găsește un cuib de necurați.

Băiatul înghițea în sec și nu voia ca din cuvintele mamei sale să-și facă prețuri. Vorbise cu Olăcanii, dar aceștia nici nu voiau să-l bage în seamă.

— Nici nu ți-ai înghițit gălbinarea și vrei să dai cu găocile în foc, îi spuneau ei. Ai început să cînți ca un cocoș în nucă. Limbutule, îți întinzi gluma fără sare. Și îl mai băteau la cap că pomul ar fi al lor, că doar are mai multe ramuri pe p[illegible]tea lor și că nu cere mîncare.

— Dar ne-o ia, se umflă în pene băiatul.

— Ți-o lua, dar n-are să-ți rămînă moșia stearpă cu palma asta de pămînt, nu e riie să se întindă. Ce ai piele de drac de nu te mai potolești odată !

Și măgădanii îl sîciiau în fel și chip încît el și-ar fi luat boii lui Dumnezeu în cap și-ar fi tăbărît pe ei, pe salcîm, pe draci, pe liniștea oamenilor, pe cine nimerea mai întîi, dacă nu era mamă-sa care știindu-l că se ține cu barda de briu îl ruga „să mai aștepte". Începuse să gîndească mai mult la ce-i spusese mă-sa. Cuvintele-i răsunau în urechi ca în figornul nenorocitului ăluia de țigan. S-ar fi dus să bată toba în sat, să spună că el ar putea ghici ceva, dar cum de fapt nu știa mare lucru se potolise. O las baltă și o să se-mpută arunca el citeodată cîte o vorbă prin sat. Oamenii tăceau ca peștii, și atunci băiatul tăcea și el că doar nu se putea lupta cu morile de vînt. Ei uitau că umbra pomului se întindea și peste ogoarele lor. Parcă și-au turnat cenușă în cap și acum nu mai aud nimic. O să aștepte ei mult și bine pînă să dea ploaia,să o facă leșie.

Plini de cenușă, oamenii îi păreau o turtă în spuză.

Dulce și plină de cărbuni, gustoasă și bună de înșelat copiii. Pe băiat îl necăjeau și deșucheatele apucături ale copiilor care bătătoreau pămîntul în jurul pomului Ei veneau să se iscălească, să scrie fel de fel de prostii, că de, numele lor pe toate gardurile. Alții veneau și-l jupulau, și așa belit cum era semăna cu o capră borhănită, o bazaconie nu alta. Băiatul aștepta zorul mamei, dar ea, femeie cum era, uitase sau făcuse uitat acest lucru. Bărbații spun adesea că femeia e lucrul dracului și că dacă e vorba să te păcălească te pune să-i aduci apă cu ciurul de la Dunăre și tot ea e deasupra. De fapt, și ea, zicea el, a fost ursită să fie tot femeie chiar dacă mi-e mamă nu trebuie să le iau pe toate drept literă de evanghelie. Și apoi nu-i nimeni ușă de biserică.

Drumul către ogor i se păru lung, extraordinar de lung, mergea anevoie pentru că teama de necurați i se sădise de mult în suflet. De fapt auzise că acolo sub pom mișună asemenea lighioane și oricită îndrăzneală avea, frica îl trăgea de poală. Dar acum el părea că se ține de poalele ei, și ea înfoiată cum este se învîrte mereu și din aceste rotocoale el cade undeva în gropi, în drumuri secate de mărăcinișe. Cînd lovea din mers vreo piatră i se năzăreau toți viermii care-i deschid poarta iadului. Sub aceste tresăriri repetate și teribile halucinații, băiatul ajunse la cîțiva pași de pom. Dar acolo lîngă el o mogîldeață cînd se învîrtea, cînd îngenunchia cînu se prăvălea peste pămînt. În acele clipe părul i se făcuse măciucă. Pămîntul începuse să alerge, să se învîrtească cu glonțane cu tot ca o moară stricată. Scrîșnetul se petrecea în capul lui și moara stricată măcina grăunțe cu pietre, pietre cu pietre scoteau scîntei, trupul i se încinsese într-o baie fierbinte ; trecut de apă căuta să se liniștească și-și ștergea fruntea cu mineca hainei. Securea o ținea strîns în mînă, se lipise de ea strîns, sapa căzuse undeva în urmă și el întărîtat, ud leoarcă, înainta singur. Mogîldeața dispăruse, dar nu-l mai interesa această vietate, vedea în față numai pomul care-i oprise mereu gîndul, era pomul care storsese atîtea lacrimi mamei sale, pom pentru care se rățoise cu Olăcanii. Un miros de tămîie îi năvăli în nări ca o apă turbată și el își aminti de biserică, de cimitir, de el, de pom, de mamă, de... de...

Lîngă salcîm, dintr-un ciob, fumul de tămîie se ridica leneș. Încercă să ocolească pomul să vadă dacă nu cumva mogîldeața dispăruse. Mîna o ținea strînsă pe secure, cu ea ridicată și cu răsuflarea tăiată făcu cîțiva pași. Deodată o mînă se ridică ușor, dar cînd securea începu să se zbuciume, o voce ceru îndurare ;

— Iartă-mă, mamă !

El se întoarse, își căută sapa, cu putere, cu o putere nebănuită începu să sape în jurul pomului. Lucra și cu securea, tăia rădăcinile să nu fie vreuna pe afară, să se împileze plugul. Cu fiecare săpătură mai adîncă lacrimile femeii începuseră să-și dea drumul. Treptat ele o podidiră de-a binelea, dar el nu simțea, nu auzea nimic. Săpa și tăia cu înverșunare.

O țăcănitură prelungă de sapă și băiatul mirat se aplecă. Din pămînt scoase un os, un os, care era partea unui schelet. La vederea lui, ea podidită de lacrimi, de potopul de lacrimi sleită de puteri, scoase cu durere „nenorociții" și cu acest cuvînt lovi pămîntul. El o lăsă în plata domnului, avea treabă acum, trebuia să doboare pomul, trebuia să se liniștească.

Rînd pe rînd, băiatul scotea oasele cu grijă să nu le meceasca. Femeia lîngă el zăcea lată, el nu observase că-i acoperise picioarele cu pămînt. Munca nu reușise să-l istovească, dar gîndurile se încîlceau ca părul unui îndoliat și se revărsau dintr-o albie în alta prin mii de firișoare.

— Nu te iert, zise el. Nu mamă, nu, tata a venit din război. L-am văzut eu. Da, l-am văzut eu cînd eram mic și nu puteam vorbi. Nu i-am zis niciodată tată, dar el m-a mîngîiat. Știu precis că m-a mîngîiat, altfel cum crezi că aș fi venit aici. Tata a venit din război, dar a avut ogorul vecin cu al Olăcanilor. Și tu ai fost frumoasă, mamă, și eu nu mi-am dat seama că ai fost tare frumoasă. Toți copiii își văd mamele frumoase. Dar eu n-am văzut că ai fost prea frumoasă. Poate de aceea erau Olăcanii vecini cu noi, poate de aceea tata... poate... Dar a venit din război.

Cu o forță nebună, băiatul a început să sape, să taie, să doboare pomul. Nu observase însă că pămîntul scos din adînc se depunea mereu pe ea.

— Mi-e cald, vai, ce c[illegible] e pămîntul din adînc — grăia ea. Mai pune, mai pune, băiatul mamei, un glas frumos îmi cîntă în ureche. Pune mai mult să aud mai tare. Să-mi surzească urechile, vreau să mă scald în el. Lomește și pe aici pe lîngă mîini să nu mă mai pot zbate, să mă liniștesc, mamă. Întîi picioarele, brîul, mîinile, apoi ochii și glasul se auzea din ce în ce mai încet.

Băiatul săpa cu înverșunare în jurul pomului. O muzică pătrunsese și în urechile lui. Era poate cea de pe placa de patefon : „Pasăre galbenă-n cioc / Și pestriță peste tot / De mi-ai cînta de noroc..."

Pomul devenise un ac, un ac mare de patefon care-i readucea muzica. Băiatul săpa cu îndîrjire, săpa să ajungă la porțile pămîntului.

POȘTA REDACȚIEI

PROZA POEZIE

U. OSTAIANU : — Scrii foarte prost în română și de două ori mai prost în franceză, și doamne, ce limbă frumoasă se vorbește pe la Rădășeni. Pesemne că dumneata stai numai în pod și nu vezi pe nimeni. Dă-te jos din corcoduș și ascultă cum vorbesc oamenii și mai lasă-te de „Je vais remercie de tout coeur" că nu te prinde. Stăi cuminte pi toloacă pin' s-or coaci merili !

M. TELIAN : — N-am, cum crezi dumneata, „puterea deplină de a lansa poeți". Singurul lucru pe care-l pot face e să reproduc aici niște versuri de-ale dumitale care mi-au plăcut :

Va veni o vreme
de care ne va fi frică
Atunci, răsturnați vom sta
În același trup uriaș de pămînt
Peste noi vor trece
Cămile lungi de nisip...

Pînă atunci, însă, treci matale cu caietelul cu versuri pe la secția noastră de poezie.

BRĂDUCU : — Îmi ceri un lucru imposibil cînd mă somezi să-ți povestesc schița la care ți-am răspuns, cu cîteva luni în urmă, că e slabă. Primesc sute de lucrări, gîndește-te, ce s-ar întîmpla cu mine dacă le-aș ține minte pe toate ?! Aș avea numai zile de mucava. Ești nervos, susții că te-am nedreptățit și pe undeva, cred, bănuiești că-i invidiez de moarte pe tinerii începători și că fac tot ce e posibil ca să le rup cîte-un picior. M-ai prins. Și fiindcă m-ai prins, o să-ți spun adevărul, pe mulți i-am luxat. Salteaua pe care dorm e burdușită cu schițe geniale pe care le-am sustras din plicurile pentru poșta redacției. Ion Băieșu, dar asta să n-o spui la nimeni, m-a rugat să i dau și lui pentru o pernă. Cred că la el e schița pe care mă somai să ți-o povestesc.

MILLIA : — Cum e la mare ? Plouă și bate vînt răscolitor dinspre Bosfor ? Simt că pasărea minunii s-a trezit din valuri, și-n lumina îngînată a primăverii, niciodată noapte, niciodată zi, iarba-și plînge patima verde. Millia de la Tekirghiol, nu mi-au plăcut schițele. Îmi pare rău.

DANIEL CORNELIU : — Sau „oricare ți-ar fi numcie și lungimea părului", mi-a cam plăcut chestia aia cu „șapte îngeri", are hazul ei trist. Lasă-te, însă, de „oscilații indecise" (numai de titlu, zic) și trimite-mi ce-ai mai scris în ultimul timp. Sau vino pe la redacție. Și, dacă ai, adă și-o frunză de betel, să ne-nroșim dinții împreună.

SIMA GH. ION : — Ai humor, domnule, dar numai atît. Păcat. Unii au talent și n-au humor. Cuplează-te cu cineva și atacați Estrada. Dar nu prin față. Dacă reușiți o să fie, vorba dumitale, „de la ied la nuntă mare". Muzica intră-n consumație.

VALENTINA E. : — Vrem să te publicăm. Vino la redacție și adă-ți și numele. Intreg. Și mai adă și-un pix, ca să tăiem titlul ăla stupid : „Cămașa stînjenie".

Fănuș NEAGU

BACIU GHEORGHE — Roman. „După multe încercări, depunînd efort, ajutat de natură, de împrejurările în care mă aflu, am reușit, cred, după mine, să realizez ceva bun". Deocamdată nu sînt convins. Versurile de dragoste „Nu vreau altceva decît / Lîngă mine tu să stai. / Să te string să te sărut / Vino, vino, ce mai vrei (sic !)" vădesc ajutorul „împrejurărilor" de care vorbiți, ba și al „efortului" chiar. „Natura", însă, nu se vede.

TREBONIU MACIULIE — Loco. Cuvinte în „apă tare", simț cert al metaforei, ironie, stil minor, expansiv, nu lipsit de oarecare farmec : „O, spune-mi basmul nostru cu pigmei / Vînînd balene în acvarii sparte / Și lasă-mă să te admir. În ochii mei / Poți înota oricum chiar și pe spate (...) Și-apoi ce ce m-as rușina s-o spun / Mă unge vorba ta precum o alifie / Sau, [illegible] mai și, așa ca un săpun / Plimbat metodic de călău pe o frînghie". Totuși, minor.

PETRE C. Drăgănești — Vlasca. Nu vetustețea, ori lipsa de modernitate a versurilor dv. le refuză înțelegerii noastre ci banalitatea lor. Sentimental, ele nu-mi displac ; esteticeste, însă, mă lasă rece : „Sulfina din răzoare o tin și astăzi minte / Și n-am uitat nici crîngul, nici brazda de trifoi / Mă-ncintă canainte o mierlă din zăvoi / Și freamătul pădurii mă-ncintă canainte".

RIVA — Loco. Atît de eminesciene versurile dv. încît mă întreb serios dacă nu sînteți cumva nepotul lui Vlăhuță : „Am suferit de-acum destul / Și n-am să mai pot încă / Cu glas din buze-abia șoptit / Te chem din noapte-adîncă / Îmi vine-n minte chipul tău / Demonică fecioară / (i-ați zis-o !) / Mi-e dor nespus de ochii mari / Ce n-au asemănare / În părul lung de aur moale / să-mi pierd cu totul chipul / S-ascult suflarea gurii mici / Rugînd să stea-n loc timpul". În dragoste, timpul poate sta în loc, în poezie nu.

D. DRĂGAN — Buftea. Singura poezie acceptabilă din cele 16 (șaisprezece) cîte mi-ați trimis cu ultimul transport este cea intitulată Gelozie : Umbra despletită a neliniștii / Stă în spatele dragostei / ca șarpele, după pietre / Cineva îmi umple mereu / paharul cu otravă *etc. În rest, foarte slab.*

CORA TAȘCU — Loco. Citez din Cronică : Oasele cenușă s-au făcut / Și părul ca orzul copt / glasul fum s-a făcut / a rămas neodihnita sabie *etc. În rest, slab.*

Cezar BALTAG

OCTAVIAN ANGHELUȚĂ : Portret

cîntece japoneze

După decernarea premiului Nobel *pentru literatură pe anul 1968,* Kavabata Jasunari *declara : ...„Consider că (decernarea premiului — n.n.) se datorește în primul rînd faptului că îndărătul meu se află tradiția japoneză".* Cintecele gheișelor *pe care le propunem astăzi cititorului nostru încearcă să interpreteze un buchet de flori al căror parfum sugerează fără îndoială sevele amintitei tradiții — flori risipite pe străvechiul fond literar al poporului japonez. O bună parte dintr-insele — recitate, fredonate, cîntate (cu acompaniament de* shamisen, *la o ceașcă de ceai sau de* sakè, *de sigur !), cunosc astăzi, dincoace de pragul ceainăriilor atît de dragi — cîndva — lui Loti, o meritată celebritate, călătorind prin lumea mare ca surîsul fragil al unei culturi și al unei civilizații ce par a nu osteni uimind prin delicatețe și rafinament.*

Poem al emoției discrete, aparent naive, schiță fugară a unei tresăriri ce-și refuză conturul aspru, culoarea prea aprinsă ori logoreea metaforică, mobilîndu-și fețele intime cu petice de umbră și trucînd cu gingășie semnificații și dimensiuni, cîntecul gheișei evită cele mai multe ori să expună și să explice, rămînînd — sunet și culoare — o încîntație menită să se prelungească, revelîndu-se în inimi, asemeni unei insolite voci interioare.

Traducînd neliniști ori seninătate, întrebări, îndoieli sau certitudine, bucurîndu-se ori sufocîndu-se sub tălpile durerii, străină de orgolii sălbatice sau stranii complicații și orchestrîndu-și riguros materialul, fluxul de poezie care străbate cîntecul gheișelor oferă un gingaș pretext disponibilităților sufletești ale ascultătorului și lectorului.

Am putea, desigur, zăbovi asupra unor detalii aducătoare de nuanțe — explorînd o seamă de motive obsesionale, ridicînd drapериile unor subtexte și developînd pelicula de sfieli care acoperă aspirația deschisă ori freamătul tulbure al iubirii (cînd și pentru cine a izbutit iubirea să rămînă senină ?) ca să ne confruntăm cu exuberanța și raznele îndrăznețe ale inimii. Dar, ori cîte descifrări ne vom îngădui, vom întîlni peste tot (acolo unde dificultățile nu-l vor fi depășit pe traducător) — puritatea cenzurînd o patimă, efervescențe de gîndire reduse la esențe, ispita oricărei izbucniri verbale furată de aripa sugestiei. Și dincolo de toate, mărturia unei incandescente — și gingașe — demnități umane.

A. H.

Noapte de primăvară

Se-ncîlcește
visul unei nopți
îmbujorînd nuanțe, primăvara.
Risipit în aer trupul ei : parfum.
Și-același văl acoperind speranțe :
-umbrele din cearcăne,
un cer de scrum.
Dar iată-ne ! Pereche oare ?
Fluturele
sărutînd o floare ?
Ia te uită ! Ia te uită !
Ia te uită !
Ia te uită !

Pe o crizantemă roz

Pe — o
crizantemă
roz, trei fluturi :
roz
și alb
și-un fluture
pestriț cu pete fără număr.
Dar am făcut un pas :
cel roz s-a speriat,
al doilea s-a ascuns sub floarea de rogoz.
Ca la popas, al treilea mi s-a suit pe umăr.

Ce-o mai fi însemnînd și asta ?

Așteptare

L-am așteptat
o noapte-ntreagă.
Nu mi-a scris. Și ard de dor !
În zori, cu brațul căpătîi,
un vis de dragoste
se-ncheagă.

„Păsări călătoare trec
și-un cor de țipete
se leagă !"

Cireș înfrunzit

A-nfrunzit
de ieri, cireșul.
Să deschid fereastra :
morocănos, un cuc,
afară-și drege glasul.
Strigînd în gura mare, un negustor :
„— La toni ! La toni !
Iubitul meu
își pierde un papuc
dînd buzna : „— Toni ! Un ton !
Sînt tare bucuros !
„— Și năzuros !"

Tristețe...

Roua și stuful

Un bob
de rouă îmi șoptea
că drag îi e un fir de stuf.
Și că de bob nu vrea să știe
firul îmi spunea,
de sus.

Și nu și da, și da **și nu !...**

...Dar
a-nflorit un pămătuf.
Și-am priceput, cu gîndul dus.

Cerul în zori

Ceru-n
revărsatul zorilor.
Un cuc își curmă zboru-n crîng.

la tîmpla **udă** o șuviță-mi
piaptăn ;
— stropii se preling din
păr,
ori **picături de rouă**
plîng ?
Și nu mai sufăr !
Toată numai **stropi !**

Zorii ca un cearcăn...
Ploaia.

Hana ogui

(Evantai înflorat)

Coborînd
în floarea de cireș
a-mbujorat grădinile din Joshiwara
— primăvara.
Fluturînd ghirlande de orez
în dreptul ușii — pinul, prunul și un bambus.
Steguțele — pe sus — pestrițe flăcări.
Zburdă tinerețea ca un titirez.
„Cîmpia Trestiilor" salută
sărbătoarea.

Florile -n alai,
la templul Asakusa.

Hana-Ogui, floare-n evantai
și trist, un huhurez :
„E singură
— și fără flori — măicuța ta
la mahala..."

Inima mea

Inimă,
viață nestatornică.
Prin ceață, picături de bură
fine ca-ntr-un joc.
Unul
e frumos —
dar celălalt e sincer ?
Moarte, frunzele
pe jos...
De unde picul de noroc ?
Și atîta umbră...
Singură-s
ca un ungher.
Un boncănit de cerb
și-un tropot
furios
ascultă, arsă,
frunza de arțar.

Atît de sumbră — inima —
și arsă...

Noapte de dragoste

Cucul
a cîntat în noapte...
Somnul nu le da tîrcoale.
Dragostea apoi,
cu brațul moale
arcuit pe după șoapte,
ca o pernă.
Un opaiț a pierit tiptil.

În zori,
trudită
și cu pas umil
încearcă un zăvor
de lîngă scrinul cu secrete de tavernă.

Cu tine

Cu
tine
zilele mi-aș duce.
Și mi-ar fi de-ajuns
pierdută-n munți, umilă o colibă.
Vreascuri pentru foc, umilă ți-aș aduce.
Aș toarce-n seri ploioase
și cînd te-ncrunți
aș bate
cămășile-n pîrîul
din valea cît un scoc.
Ți-aș coase.

Dragoste...
Umilă-n toate,
te-aș sluji : din dragoste.

Dac-ai ști...

Îl
caut
cînd mă scol
și cînd adorm îl chem,
și singură, mă rog.
Mi-e ruga dor
în gol.
Firavă
cît un ghem,
mă mistui sub polog.
Sfios opaițul îndeamnă cîte-un **licăr.**
Inima incendiile — și îndeamnă.

Sufăr ! Dac-ai ști...

Necăjit

M-a
necăjit
de data asta !
Și-am plecat ! În dreptul porții,
pare că-mi înțeapă coasta.
mohorîtă, salcia,
și lacrima-i
în inimă-mi coboară.
...Am să mă-ntorc. Să treacă ploile
și-o lună nouă-ncet
să se înfiripe.

Despărțirea n-o să ne mai doară...

Luna însă, cît aș vrea voalul
să și-l pună !
E ...discret.

Năzăriri

Umbre.
Miezul nopții.
Liniștea întîrzie.
Să geamă a-nceput o salcie.
Mi-e teamă.
Cățărat
pe mîna mea, un licurici.
Vai ! Ce să fie ?
Ce să fie ?

Toropeala

Tresar !
din somn.
Bătăi în poartă
„Cine mă cheamă ?"
Niciun răspuns. Dar nu mi-e teamă.
Poate-i vîntul ? Poate el ?
Să ațipesc din nou,
pe-ascuns.
Alt zgomot ! Doar un clopoțel...

Ce soartă !

Floare de Nu mă uita

Îmi
ridic un braț
și mîneca mi-o flutur :
rouă și culori,
parfum.
Foșnește-n palma mea
o filă de album.
Nu mă uita,
din amintiri te fur
ca să-nflorești pe creanga ta
și-n gînd să te sădesc.
Pustie-n zori
ca-n asfințit pustie,
îți dor să-ți spun, mereu, că te iubesc.

Nopți ploioase

Nopți
ploioase,
nopți de **nea,**
m-ați ostenit de mult...
Cărarea dragostei mă știe
singur, ca și ea.

Puzderie de gînduri negre **adun**
și le ascult
în minte-s călător și **adun**
și nopțile — o mie !

Tu,
să iei aminte !

Ascunziș

Mi-a trecut.
Și ca să nu mă spună
Mi-am făcut din doruri ascunziș,
ca licuricii-n nopțile cu lună,
cînd se ascund sub raze,
pe furiș !

Licuriciul

Am
prins
un licurici
aseară, într-un lan
să-**nseninez** făptura-mi
și dornică de haz,
să-mi pară că
mă joc.

...Arzînd în palma-mi stîngă,
scînteia de topaz
îmi **luminează**
dreapta —
și ca pe un
paravan,
se joacă **străveziu**
grăuntele de foc.

Haz
de necaz !

E vîntul ?

„— Vîntul oare e,
sau poate El ?...
Un miez de noapte — sufletu-mi —
mai șovăie.
Mi-e drag
și-un freamăt vag
mi-ajunge să tresar !..."

...Și-ar vrea, dar e-n zadar,
nesomnul să-l alunge
dincolo de prag.
Iubire
cu un zar !

Căldură

A intrat
cu pași de pîslă, în oraș, amiaza.
Prin frunziș,
tăceri adie singure.
...Sub clopot,
cocoțat pe-o funie
— la templu — atipit, un fluture.

Totuși

Zorii.
Pinul.
Aburul ușor
și umed firul ierbii
mai **tremură** în vînt.
Icoana lui o port în piept, **fior**
și-s firul **umed...**
Lume ca de rouă,
închipuire-mi ești și totuși mai aștept.
Și totuși...
Totuși !

În românește de
ADRIAN HAMZEA

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef : **Ștefan Bănulescu**
Redactori șefi adjuncți :
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Nichita Stănescu
Secretar general de redacție :
Constantin Țoiu

REDACȚIA :
București, Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon : 11.51.54 ; 12.16.10
ADMINISTRAȚIA :
Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"

Prezentarea grafică : **Mircea Popescu**
Paginator : **Nicolae Ion.**